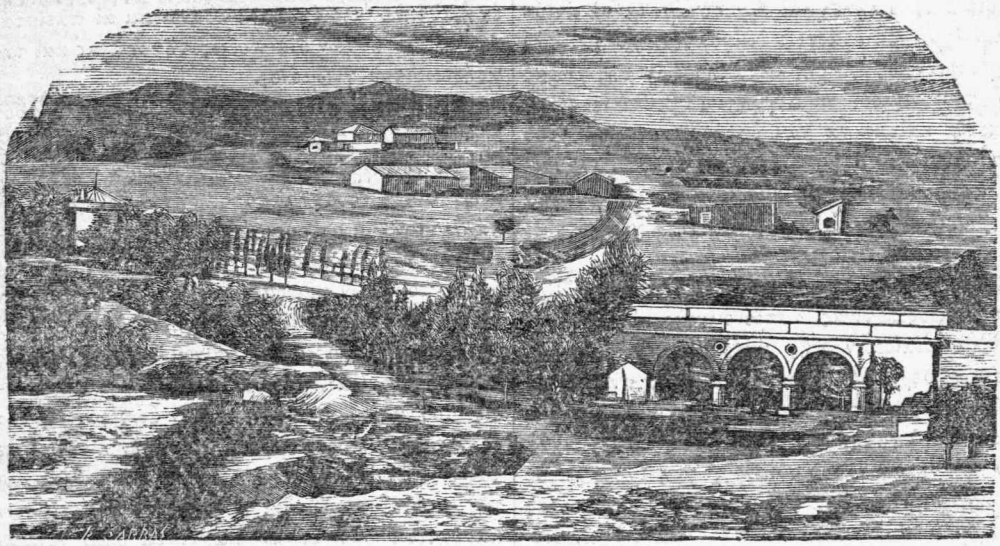

ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Μαΐου 1871. ΦΥΛΛ. Β'.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ.

(Ὑπὸ Δ. Κ. ΚΟΚΙΔΟΥ).

Ἐνῷ ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Νεύτωνος ἐζητήσαμεν νὰ ὑποδείξωμεν τὴν τάσιν τῶν ἀναγεννηθεισῶν ἐπιστημῶν πρὸς εὕρεσιν γενικωτέρων βάσεων, ἐφ' ὧν αὗται ἐρειδόμεναι ἔλαβον ὅλως νέαν ἀνάπτυξιν, τοὐναντίον διὰ τῶν ἔργων τοῦ Κλαυδίου Πτολεμαίου συνεπληρώθη τὸ οἰκοδόμημα ὡς εἰπεῖν τῆς ἀρχαίας ἀστρονομίας (διότι περὶ τὸν κλάδον αὐτὸν τῆς ἐπιστήμης ἰδίως ἠσχολήθη ὁ Πτολεμαῖος). Ἐνῷ λοιπὸν τὰ **Principia** τοῦ Νεύτωνος, προπαρασκευασθέντα διὰ τῶν ἔργων τοῦ Κοπερνίκου, τοῦ Γαλιλαίου, τοῦ Κεπλέρου καὶ ἄλλων, ἐγένοντο τὸ θεμέλιον ὅλως νέου οἰκοδομήματος, πρὸς ὃ ἡ νέα ἔποψις τῶν ποσῶν ὡς συνεχῶν ἦτο τὸ κατάλληλον ὄργανον, ἐν τῇ μαθηματικῇ συντάξει τοῦ Πτολεμαίου βλέπομεν τὸ πλῆρες οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας ἀστρονομίας, πρώτην βάσιν ἔχον τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀριστοτέλους.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων εὐκόλως πᾶς τις κατανοεῖ ὅτι καλὸν θὰ ἦνε, ἐὰν προτάξωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀστρονομίας παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν.

Ὑπάρχουσι τινὲς οἱ δοξάζοντες ὅτι παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἔλαβον οἱ Ἕλληνες τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς ἀστρονομίας, ἀποδίδοντες εἰς τοὺς Αἰγυπτίους γνώσεις ἀστρονομικὰς οὐχὶ ὀλίγας. Ἡ γνώμη αὕτη ἰδίως ἐστηρίχθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ὑπὸ τῶν ζῳδιακῶν τῆς Τεντύρας (τῆς νῦν **Denderah**)· οὗτοι ὅμως κατὰ τὰς νεωτάτας ἐρεύνας τοῦ αἰγυπτιολόγου Λαυθίου (**Lauth**), ἵνα μὴ προτέρας ἐργασίας ἀναφέρωμεν, εἶνε ὁ μὲν τῆς ἐποχῆς τῆς Κλεοπάτρας, ὁ δὲ τῆς τοῦ Τιβερίου, ἑπομένως ἐποχῆς καθ' ἃς ἡ ἑλληνικὴ ἀστρονομία εἶχεν ἤδη ἀναπτυχθῆ καὶ μεταδοθῆ εἰς τοὺς ἀνατολικοὺς λαούς. Οἱ τὴν γνώμην δ' ἐκείνην ἀποδεχόμενοι, στηρίζονται καὶ ἐπὶ μεταγενεστέρων συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος, ὧν ὅμως αἱ μαρτυρίαι δὲν εἰσὶ κατὰ πάντα ἀξιόπιστοι. Δοκιμώτατοι δ' αἰγυπτιολόγοι ἀρνοῦνται εἰς τοὺς Αἰγυπτίους γνώσεις ἀστρονομικὰς, ἐκτὸς τῶν ἀναγκαιοτάτων βεβαίως, τῶν χρησίμων διὰ τὴν χρονολογίαν, δηλαδὴ τὸν κοινὸν πλέον βίον. Εἰς τὴν μὴ παραδοχὴν ἐπιδράσεως τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς ἀστρονομίας, πειθόμεθα ἔτι μᾶλλον, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ταύτην δυνάμεθα νὰ παρα-

κολουθήσωμεν, ἀναπτυσσομένην βαθμηδὸν παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἕλλησι καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν ἴχνη ἐπιδράσεως αἰγυπτιακῆς. Εἰς τὴν γεωμετρίαν ὡς ἐκ τῆς κατακλύσεως τῆς χώρας ὑπὸ τοῦ Νείλου, οἱ Αἰγύπτιοι βεβαίως εἶχον ἐργασθῆ καὶ κατὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου, ἐδίδαξαν ταύτην εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως τῆς γεωμετρίας παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις.

Παρὰ τῶν Βαβυλωνίων ὅμως ἔλαβον οἱ Ἕλληνες γνώσεις τινὰς ἀστρονομικάς, ὡς τὴν εἰς δώδεκα διαίρεσιν τῆς ἡμέρας, τὸν γνώμονα, πιθανῶς δὲ τὸν ζῳδιακὸν καὶ τοὺς πλανήτας. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἀνευρίσκομεν καὶ εἰς τὴν βαθεῖαν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα γνώσεις τινὰς τῶν φαινομένων τοῦ οὐρανοῦ, χρησίμους πρὸς τὸν κοινὸν βίον, ἕνεκα τοῦ μετὰ τῆς χρονολογίας συνδέσμου αὐτῶν. Οὕτω παρ' Ὁμήρῳ ἀνευρίσκομεν ὀνόματα ἀστερισμῶν τινῶν καὶ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου ἰδίως δὲ παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ἀπαντῶμεν πρὸς τὴν σκοποὺς βιωτικοὺς χρῆσιν φάσεων (ἐπιτολῶν δύσεων καὶ μεσουρανήσεων) τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, αἵτινες συνδέονται μετὰ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνομεν ὅτι καὶ κατὰ τὴν βαθεῖαν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα παρετηροῦντο τὰ ἄλλως ἀπολύτως ἀναγκαῖα φαινόμενα τοῦ οὐρανοῦ, μεθ' ὧν συνδέεται ὁ κοινὸς βίος πρὸς σκοπὸν τῆς χρονολογίας. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ Ἑωσφόρου, μὴ συνδεομένου ποσῶς μετὰ τῆς Ἀφροδίτης, μεθ' ἧς ὡς γνωστὸν εἶνε ὁ αὐτὸς πλανήτης καὶ καλεῖται οὕτως, ὅταν αὕτη εὑρισκομένη διὰ τὴν γῆν πρὸς Δ. τοῦ ἡλίου, ἀνατέλλει πρὸ αὐτοῦ τὴν πρωΐαν, ἐκτὸς λέγομεν τοῦ Ἑωσφόρου, δὲν ἀνευρίσκομεν ἄλλον πλανήτην παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἐκείνοις ποιηταῖς, μάλιστα δὲ καὶ οὗτος φέρεται ὡς κοινὸς ἀστὴρ ὑπ' αὐτῶν. Ἐντεῦθεν πιθανώτατον φαίνεται ἐκ τῶν παρὰ Διοδώρῳ ἐν τῷ Β'. βιβλίῳ λεγομένων, ὅτι τοὺς πλανήτας ἔλαβον οἱ Ἕλληνες παρὰ τῶν Χαλδαίων, δεχθέντες καὶ τὰ πρὸς τὰς ἰδίας θεότητας ἀνάλογα ὀνόματα τούτων, ἐκτὸς τοῦ Κρόνου ὃν βεβαίως οἱ Ἕλληνες οὕτως ἐκάλεσαν ἐξ ἀναλογίας τῆς πρὸς τὸν πλανήτην Δία θέσεως αὐτοῦ. Πειθόμεθα δ' ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Χαλδαίων παρατηρήσεως τῶν οὐρανίων φαινομένων καὶ διὰ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀναγραφῆς τῶν ἐκλείψεων, τῆς ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλύψεως τῆς κατ' αὐτοὺς ὀνομαζομένης περιόδου τῶν 18 ἐτῶν καὶ 11 περίπου ἡμερῶν, ἐν ᾗ αἱ ἐκλείψεις ἐπαναλαμβάνονται αἱ πλεῖσται καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν διαιρέσεως τῆς ἡμέρας καὶ τῆς χρήσεως τοῦ γνώμονος.

Αἱ γνώσεις ὅμως, ἃς οἱ Ἕλληνες ἔλαβον ἔξωθεν ἦσαν πρῶταί τινες· παρ' αὐτοῖς δὲ τὰ τέως διεσπαρμένα καὶ ἁπλῆ ἀπόῤῥοια παρατηρήσεων ὄντα, ἐσυστηματοποιήθησαν εἰς ἓν ὅλον κάλλιστον διὰ μεθόδου ἐπιστημονικῆς καὶ σκοπούσης τὴν ὑπαγωγὴν τῶν ἐκ τῆς πρώτης ὄψεως ποικίλων φαινομένων τοῦ οὐρανοῦ, εἰς μίαν γενικὴν ἀρχήν. Οὕτω λοιπὸν ἡ κυκλικὴ ὁμαλὴ ἐξ Α. πρὸς Δ. ἡμερησία φαινομένη κίνησις τῆς οὐρανίας σφαίρας, ἡ ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐτησία κίνησις τοῦ ἡλίου διὰ μέσου τῶν ζῳδίων, ἡ τῆς σελήνης ἐκ Δ. πρὸς Α. περὶ τὴν γῆν κίνησις μὲ τὰς εἰς τὴν ἀρχαιότητα γνωστὰς ἀνωμαλίας αὐτῆς καὶ αἱ φαινόμεναι πολύπλοκοι κινήσεις τῶν πλανητῶν, ὑπήχθησαν πᾶσαι εἰς μίαν γενικὴν ἀρχήν, ὅτι δηλαδὴ αἱ κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων εἰσὶν ὁμαλαὶ κυκλικαί, αἱ δὲ φαινόμεναι ἀνωμαλίαι ἐξηγοῦνται διὰ τῆς συνθέσεως τοιούτων ὁμαλῶν κινήσεων. Πάσας δὲ ταύτας τὰς ἐργασίας συνηρμολόγησεν καὶ συνεπλήρωσεν εἰς ἓν ὅλον ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῇ μαθηματικῇ αὐτοῦ συντάξει, τῇ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ γνωστῇ ὑπὸ τὸ ἀραβικὸν ὄνομα *Ἀλμαγέστ*, ὅπερ λέγεται ὅτι παρήχθη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ «ἡ μεγίστη.»

Πρὸ τῶν Ἰώνων φιλοσόφων αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις δὲν ἦσαν συστηματοποιημέναι. Δυνάμεθα μὲν ἐρευνῶντες νὰ ἀνεύρωμεν δοξασίας τινὰς περὶ τῶν διαστάσεων τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ σχήματος τοῦ σύμπαντος καὶ ἰδίᾳ τῆς γῆς, ἀλλὰ τὰς δοξασίας ταύτας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ὅλης ἀστρονομίας δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν, ὅπως σχηματίσωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῶν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου δοξασιῶν. Βεβαίως ἐν αὐταῖς ἀνευρίσκομεν βάσεις τινάς, αἵτινες καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἀνευρίσκονται· τοιαύτη εἶναι ἡ περὶ τοῦ ἐπιπέδου σχήματος τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀκινήτου αὐτῆς. Ἡ δοξασία ὅμως αὕτη ἐκ τῆς πρώτης ἀντιλήψεως γεννηθεῖσα, ἦτον ἐξ ἀνάγκης ἡ πρώτη καὶ ἀναγκαία περὶ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ παραδοχή, ἥτις κατὰ φυσικὸν λόγον ἤθελε πάντοτε γεννηθῆ καὶ ἄνευ τῶν πρὸ τοῦ Ὁμήρου ἀνθρώπων. Βεβαίως ὅμως αἱ ἔστω καὶ πρῶταί τινες καὶ ἁπλαῖ παρατηρήσεις τῶν παναρχαίων χρόνων, αἱ χρησιμοποιούμεναι ἐν τῷ κοινῷ βίῳ, οἷον αἱ φάσεις τῶν ἀπλανῶν, αἱ σχετιζόμεναι μὲ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν μετέπειτα ἀνάπτυξιν τῆς ἀστρονομίας ὡς ἀφετηρία ἄλλων τελειοτέρων παρατηρήσεων, ὧν ἄνευ ἡ ἐπιστήμη, ὡς μὴ ἔχουσα βάσιν τινὰ ἐκ τῆς πείρας εἰλημμένην ἤθελε τὸ πολὺ εἶσθαι ἀόριστόν τι ἀπείκασμα τῶν γενικῶν δοξασιῶν τῶν διαφόρων φιλοσόφων· ἑπομένως ἐν ἐκτενεῖ μελέτῃ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ὅλης ἀστρονομίας δέον νὰ ἐξετάζωνται τὰ κατὰ τὴν ἀστρογνωσίαν τῶν παναρχαίων ἐκείνων χρόνων, τηρουμένου ὅμως πάντοτε τοῦ ἀναγκαίου μέτρου, ὅπως μή τις ἐν τοῖς μύθοις, τοῖς σχετίζουσι τὰ φαινόμενα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸ τὰ πάντα ἀμέσως παράγων θεῖον, θελήσῃ νὰ ἀνεύρῃ γνώσεις, ὧν τὴν ἀνακάλυψιν ἐν μόνῃ τῇ ἑλλόγῳ καὶ κανονικῇ ἀναπτύξει τῆς ἐπιστήμης δύναται νὰ κατίδῃ.

Εἰς τοὺς Ἴωνας ὅμως φιλοσόφους βλέπομεν τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ φαινομένου κόσμου εἰς μίαν κοινὴν ἀρχήν, λαμβανομένην ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς. Οὕτως ὁ μὲν Θαλῆς ἐθεώρει τὸν κόσμον ὡς γεννηθέντα ἐκ τοῦ ὕδατος, ὁ δὲ Ἀναξίμανδρος ἐκ τοῦ ἀπείρου, ὁ δὲ Ἀναξιμένης ἐκ τοῦ ἀέρος. Καθόσον δὲ δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὰς δοξασίας αὐτῶν, παρατηροῦμεν ὅτι ἕκαστος συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν, ἣν παρεδέχετο, προσεπάθει νὰ ἐξηγήσῃ καὶ τὰ μερικὰ φαινόμενα τοῦ κόσμου. Ἐξετάσαντες δὲ καὶ τὴν θέσιν τῆς γῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐθεώρησαν αὐτὴν πάντες συμφώνως πρὸς τὴν πρώτην ἀντίληψιν ὡς ἠρεμοῦσαν. Καὶ ὁ μὲν Θαλῆς ἐδέχετο αὐτὴν δισκοειδῆ, ἐπιπλέουσαν τοῦ ὕδατος, ὁ δὲ Ἀναξίμανδρος ὡς κιονοειδῆ καὶ ὁ Ἀναξιμένης ὡς τραπεζοειδῆ.

Τέλος ὅμως ὁ Ἀναξαγόρας ἐδέχθη αὐτὴν σφαιρικὴν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παντὸς ἠρεμοῦσαν. Τὴν ἐν τῷ μέσῳ ἤρεμον θέσιν τῆς γῆς ἐξήγησεν εἰπὼν ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος τις ὅπως αὕτη ῥέπῃ πρὸς ἓν μέρος μᾶλλον ἢ πρὸς ἄλλο, ὅθεν ἐξ ἀνάγκης ἕπεται ἡ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ παντὸς ἄνευ ὑποστηρίγματός τινος θέσις αὐτῆς. Ἐν τῇ δοξασίᾳ ταύτῃ βλέπομεν τὴν γῆν ἐλευθέραν παντὸς στηρίγματος, ὅθεν καθίσταται δυνατὴ ἡ ἁπλῆ ἐξήγησις τῶν φαινομένων τῆς ἡμερησίας κινήσεως τοῦ οὐρανοῦ καὶ καθόλου τῆς σφαίρας τῶν ἀπλανῶν, ὡς λ.χ. τῆς κατὰ τόπους μεταβολῆς πρὸς τὸν ὁρίζοντα τῆς σχετικῆς θέσεως τῶν ἀστέρων καὶ ἡ παραδοχὴ τοῦ στρογγύλου καὶ σφαιρικοῦ σχήματος τῆς γῆς, ἥτις ἐν τῷ συνόλῳ ἐπεκράτησε.

Ἐκτὸς τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης τάσεως, τῆς ἀναζητούσης τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου ἐν τῇ ὕλῃ, ἐγεννήθη συγχρόνως σχεδὸν καὶ ἄλλη, ἀναζητοῦσα τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς ἐν τοῖς ἀριθμοῖς καὶ ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν.

Αὕτη δὲ ἦτον ἡ τῶν Πυθαγορείων. Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ μιᾷ ὑλικόν τι ἐτίθετο ὡς βάσις τοῦ παντὸς, ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐζητοῦντο, ἐκ τῆς παραδοχῆς τῶν ἀριθμῶν ὡς ἀρχῆς, αἱ μεταξὺ τῶν οὐρανίων σωμάτων σχέσεις ἐν ὡρισμένοις ἀριθμοῖς, ἔχουσιν ἰδιότητας ἐξαιρέτους κατὰ τοὺς Πυθαγορείους. Οὕτως ἐκ τῆς παραδοχῆς τοῦ ἀριθμοῦ δέκα, ὡς παριστάνοντος τὸ σύμπαν, ἐγένετο δεκτὴ ὑπ' αὐτῶν ἡ ὕπαρξις τῆς ἀντίχθονος, περὶ ἧς δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἐὰν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ὡς σῶμα χωριστὸν τῆς γῆς, ἢ ἦτον αὐτὴ τὸ νότιον καὶ τότε ἄγνωστον τῆς γῆς ἡμισφαίριον. Πάντως ὅμως κατ' αὐτοὺς ἀπέκρυπτεν ἡ ἀντίχθων ἀφ' ἡμῶν τὴν ἑστίαν, τὸ κεντρικὸν δηλαδὴ καὶ καθαρώτατον κεντρικὸν πῦρ, τοῦ ὁποίου ἀνταύγασμα εἶναι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τὰ δέκα δὲ οὐράνια σώματα τῶν Πυθαγορείων εἶνε ἡ σφαῖρα τῶν ἀπλανῶν, οἱ πέντε εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστοὶ πλανῆται Κρόνος, Ζεύς, Ἄρης, Ἀφροδίτη καὶ Ἑρμῆς, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, ἡ χθὼν καὶ ἡ πλησιεστάτη εἰς τὴν ἑστίαν ἀντίχθων. Πάντα δὲ τὰ σώματα ταῦτα κινοῦνται περὶ τὸ κεντρικὸν πῦρ. Πολλὰ περὶ τοῦ πυθαγορειου συστήματος ἐπλάσθησαν κατὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους τῆς ἀρχαιότητος, τῶν ὁποίων μετὰ μεγάλης προσοχῆς δέον νὰ γίνεται χρῆσις. Ἐκ τῶν ὀλίγων ἄνω ῥηθέντων παρατηροῦμεν ὅτι ὑπὸ τῶν πυθαγορείων ἐγκατελείφθη ἡ ἐν τῷ κέντρῳ ἤρεμος θέσις τῆς γῆς. Πολλοὶ θεωροῦσι τὸ Κοπερνίκειον σύστημα ὡς ἀνανέωσιν τοῦ πυθαγορείου, τοῦτο ὅμως ἐκ τῶν ὀλίγων ἄνω λεχθέντων φαίνεται ἐσφαλμένον, διότι τὸ κέντρον τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος δὲν κατέχει ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἡ ἑστία καὶ ὁ ἥλιος δὲν εἶναι ἤρεμος, ἀλλὰ κινεῖται ὅπως καὶ ἡ γῆ. Ὅπως δὲ αὐτὸς ὁ Κοπέρνικος ῥητῶς λέγει ἐν τῷ ἀθανάτῳ ἔργῳ αὐτοῦ **de revolationibus corporum coelestium**, τὸ σύστημά του εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ πολὺ τοῦ Πυθαγόρου μεταγενεστέρου Ἀριστάρχου τοῦ Σαμίου, περὶ οὗ συντόμως θέλομεν εἴπει ὀλίγα τινά. Βεβαίως ὅμως ἡ παραδοχὴ αὕτη τῆς κινήσεως τῆς γῆς καί τοι συνδεθεῖσα μετ' ἐσφαλμένων δοξασιῶν, εἶναι σπουδαία διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης,

διότι ὅπως διὰ πᾶσαν ἀλήθειαν, οὕτω καὶ διὰ τὴν παραδοχὴν τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἐγένετο ἡ πρώτη ἀπόπειρα πολὺ πρὶν αὕτη καταστῇ ἀναγκαία ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀστρονομίας. Κατὰ τοὺς χρόνους ὅμως καὶ τοῦ Πυθαγόρου καὶ εἶτα τοῦ Ἀριστάρχου, ἡ παραδοχὴ αὕτη δὲν ἦτον ἀναγκαία, ὅπως ἐκτενέστερόν πως θὰ ζητήσωμεν νὰ ἀποδείξωμεν ὅταν εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περαιτέρω περὶ τοῦ Ἀριστάρχου. Ἐκτὸς δὲ τῆς πρώτης ταύτης ἀποπείρας περὶ τὴν παραδοχὴν τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἀνευρίσκομεν τὴν ἐπίδρασιν τῶν πυθαγορείων δοξασιῶν περὶ τῆς δι' ὡρισμένων ἀριθμῶν σχέσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων μέχρι τοῦ Κεπλέρου, καὶ τοῦτο δέον νὰ θεωρήσωμεν λογικόν, διότι ἑνόσῳ ὁ νόμος ὁ διέπων τὰς σχέσεις τῶν σωμάτων δὲν ἦτο γνωστός, ὁ τῆς γενικῆς βαρύτητος, ἡ ἀναλογία εὐκόλως ἦγεν εἰς τὴν παραδοχὴν σχέσεων ὁμοίων μὲ τὰς τῆς μουσικῆς ἁρμονίας καὶ τῶν κανονικῶν πολυέδρων, ἢ ὡρισμένων τινῶν ἁπλῶν γεωμετρικῶν μορφῶν ἐν ταῖς κινήσεσι καὶ τοῖς σχήμασι τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὡς τοῦ κύκλου καὶ τῆς σφαίρας, διότι εὐλόγως ἐνομίζετο ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ δέον νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἁπλότης καὶ τὰ ἁπλᾶ σχήματα. Σπουδαία δὲ καθόλου διὰ τὴν ἐπιστήμην ἦτον ἡ εἰσαγωγὴ τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ.

Παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις ἀνευρίσκομεν καὶ τὴν γνῶσιν τῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα γνωστῶν πλανητῶν, τῶν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ὁρατῶν, εἰς οὓς αὕτη συγκατέλεγε καὶ τὸν δορυφόρον τῆς γῆς, τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον. Ὅπως πρότερον εἴπομεν, ἡμεῖς τοὐλάχιστον, δεχόμεθα τὴν γνώμην τῶν δοξαζόντων, ὅτι τούτους ἔμαθον οἱ Ἕλληνες παρὰ τῶν Χαλδαίων.

Κάλλιστα ἐπραγματεύθη τὰ κατὰ τὸ Φιλολαϊκὸν σύστημα πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ σοφὸς Βοίκχιος, οὕτως ὀνομαζόμενον ἐκ τοῦ Πυθαγορείου Φιλολάου.

Ἐνταῦθα νομίζομεν σκόπιμον νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἡρακλείτου ὅτι τὸ πᾶν εἶνε ῥοῦς, δηλαδὴ ὅτι τὰ πάντα κινοῦνται, ἀρχήν, ἣν συμπεπληρωμένην δεχόμεθα νῦν ὡς θεμέλιον πάντων τῶν φαινομένων, διότι καὶ τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα καὶ πάντα τὰ τοῦ φαινομένου κόσμου δεχόμεθα ὡς κινήσεις καὶ ἀπόρροιαν ἀρχικῆς τινὸς ἐν τῇ φύσει ἐνεργείας, ἧς τὸ ποσὸν μένει ἀναλλοίωτον.

Παρὰ τῷ Ἐμπεδοκλεῖ ἀπαντῶμεν κατὰ πρῶτον τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐθεωροῦντο τέως ὡς ἁπλᾶ καὶ ἡ βάσις παντὸς τοῦ φυσικοῦ κόσμου μὲ τὰς σχετικὰς ἰδιότητας αὐτῶν. Τὰ οὐράνια ὅμως σώματα, οἱ ἀστέρες, ἐθεωροῦντο ὡς ἄλλης τινὸς ἀνωτέρας φύσεως ὄντα.

Ἀπαντῶμεν δὲ καὶ περὶ τῆς φύσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων διαφόρους δοξασίας,, ἀποδιδομένας εἰς τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀποστάσεων καὶ τοῦ μεγέθους αὐτῶν. Ἐν αὐταῖς διακρίνομεν μὲν ἐπίσης τὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ διὰ τὴν ἔλλειψιν βάσεως ἐκ τῆς πείρας εἰλημμέναι αἱ δοξασίαι αὗται, εἰσὶν εἰκασίαι ἁπλαῖ. Οὐχ ἧττον ἀπαντῶμεν καὶ τὴν ὀρθὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τῶν ἐκλείψεων, ἂν καὶ ἐξηγήσεις ἄλλαι παρὰ τὴν ἀληθῆ ἀπαντῶνται ἐπίσης· τέλος ὅμως ἐπεκράτησεν ἡ ὀρθὴ τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ἐξήγησις, ὅτι δηλαδὴ αἱ μὲν τοῦ ἡλίου γίνονται ἐπιπροσθούσης τῆς σελήνης αἱ δὲ τῆς σελήνης, ἐμπιπτούσης ταύτης ἐν τῷ κώνῳ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς, τῷ ἀντιφερομένῳ πρὸς τὸν ἥλιον.

Ὡς κορωνίδα τῶν ἀρχαίων κοσμικῶν συστημάτων, ὑπὸ μίαν ἀρχὴν ἐκ τῶν προτέρων λαμβανομένην, ζητούντων τὴν ὑπαγωγὴν τοῦ κόσμου, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ ἐν τῷ Τιμαίῳ τοῦ Πλάτωνος. Εὑρίσκομεν μὲν καὶ ἐν τῷ Φαίδωνι εἶδός τι κοσμικοῦ συστήματος· τοῦτο ὅμως καὶ ἀνήκει εἰς τὰ πρῶτα τοῦ Πλάτωνος ἔτη καὶ δὲν εἶνε τοσούτῳ ἀνεπτυγμένον, ὅπως τὸ ἐν τῷ Τιμαίῳ. Ἐν τούτῳ φαίνεται καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν πυθαγορείων δοξασιῶν, ἀποτελεῖ δὲ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἓν ὅλον κάλλιστον, προϊὸν τέλειον τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου.

Ἡ πρώτη ἀρχή, ἐξ ἧς ἀναχωρεῖ ὁ Πλάτων εἶνε ὅτι ὁ ἀγαθὸς δημιουργός, κάλλιστον καὶ τελειότατον παρήγαγε τὸν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνιστάμενον κόσμον. Εἷς δὲ εἶνε ὁ ἔμψυχος καὶ πεπερασμένος κόσμος σφαιρικὸν δὲ ὡς τὸ τελειότατον, τὸ σχῆμά του, ἄτε μὴ ἔχοντος καὶ ἀνάγκην ἄκρων, ὡς αὐτοῦ εἰς ἑαυτὸν ἀρκοῦντος.

Τὰς δ' ἐν τῷ οὐρανῷ φαινομένας κινήσεις ἐξηγεῖ ὁ Πλάτων διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ συστάσεως τοῦ ἰσημερινοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν ἐκ τῆς ἀναμίξεως τοῦ εἴδους καὶ τῆς ὕλης. Καὶ εἰς μὲν τὸν ἔξω κύκλον ἔδωκε τὴν φορὰν τὴν ἁρμόζουσαν εἰς τὴν φύσιν τοῦ εἴδους, εἰς δὲ τὸν ἔσω, τὸν λοξὸν πρὸς τὸν ἔξω καὶ διεσχισμένον εἰς ἑπτὰ κύκλους,

τὴν τῆς ὕλης φορὰν, ἀντίθετον τῆς τοῦ ἐπικρατοῦντος ἔξω κύκλου. Εἰς τοὺς ἑπτὰ κύκλους ἔταξεν ὁ δημιουργὸς φύλακας τοῦ χρόνου τοὺς πλανήτας καὶ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ παντὸς τὴν ἡμετέραν τροφὸν, τὴν γῆν. Εἶνε ζήτημα ἐὰν ὁ Πλάτων δέχεται ἐν τῷ Τιμαίῳ τὴν γῆν κινουμένην, λέγων αὐτὴν «εἰλλομένην περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον». Τινὲς μὲν θεωροῦντες ὅτι ὁ Πλάτων πυθαγορίζει, δέχονται παρὰ τῷ Πλάτωνι τὴν περιστροφικὴν κίνησσιν τῆς γῆς· ὁ σοφὸς ὅμως Βοίκχιος ἐξηγεῖ τὸ χωρίον αὐτὸ ὡς σημαῖνον, ὅτι ἡ γῆ εἶνε περιτετυλιγμένη περὶ τὸν ἄξονα τοῦ οὐρανοῦ.

Ἐν συνόλῳ, ἐν τῷ Τιμαίῳ βάσις εἶνε ἡ καλλίστη καὶ ἐντελεστάτη κατασκευὴ τοῦ κόσμου, καὶ τὸ σφαιρικὸν σχῆμα. Ἐκ τῆς ἀντιθέσως δὲ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ὕλης γεννᾶται τὸ πολύπλοκον καθόσον βαίνομεν πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ ἔσω. Τὰς σχετικὰς δὲ ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν δέχεται ὁ Πλάτων πυθαγορίζων, ὡς διατεταγμένας κατὰ σχέσεις ἀριθμητικάς.

Περὶ τοῦ καλλίστου αὐτοῦ συστήματος τοῦ Πλάτωνος σκοπεύομεν νὰ πραγματευθῶμεν ἐν ἄλλῃ ἡμῶν διατριβῇ ἐκτενέστερον· νῦν ὑπ' ὄψιν ἔχοντες μόνον τὴν σειρὰν καὶ ἀλληλουχίαν τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης προσεπαθήσαμεν νὰ ὑποδείξωμεν μόνον τὸν γενικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα.

Ἀλλ' εἶχεν ἤδη ἐπιστῇ ὁ χρόνος ὅπως ἡ ἔρευνα τῶν φαινομένων μὴ γίνεται χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων. Εἰσήχθη δηλαδὴ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐν τῇ ἐρεύνῃ ἡ ἀναλυτικὴ αὐτοῦ μέθοδος ἡ ἀπὸ τῶν φαινομένων ἐπὶ τὰς πρώτας ἀρχὰς προχωροῦσα. Ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ δὲν διεξήχθη μὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐντελῶς ἡ διὰ τῆς μεθόδου ταύτης ἔρευνα τῶν φαινομένων, διότι πρὸς τοῦτο ἔλειπον αἱ ἀκριβεῖς παρατηρήσεις· οὐχ ἧττον ὅμως ἀνευρίσκομεν τὴν προσπάθειαν τῆς κατὰ φυσικὸν λόγον ἀποδείξεως ἑκάστης παρὰ τῷ Ἀριστοτέλῃ παραδοχῆς. Ὅσον ἔνεστι δὲ παραδέχεται τὸ ἁπλοῦν ἐν τῇ φύσει.

Καὶ τὸν μὲν οὐρανὸν δέχεται ἕνα καὶ σφαιρικὸν διὰ τὸ ἁπλοῦν τοῦ σχήματος καὶ συνεχές· τὴν δὲ κίνησιν αὐτοῦ κυκλικὴν, ὁμαλὴν καὶ ἄπαυστον, συμπαραφέροντα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἰδίων κύκλων προσδεδεμένα ἄστρα. Ἡ κίνησις ὅμως αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν πρῶτον οὐρανόν, δηλαδὴ τὴν σφαῖραν τῶν ἀπλανῶν καὶ τοῦτο διότι δὲν ὑπάρχει ἀφορμή τις ὅπως αὕτη ἔχῃ ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν τῆς φορᾶς αὐτῆς. Ἐν τοῖς ὑπὸ τὸν πρῶτον ὅμως οὐρανόν, αἱ φοραὶ ἀποτελοῦνται διὰ τοῦ συνδυασμοῦ πλειόνων φορῶν. Τὴν δὲ γῆν δέχεται ἠρεμοῦσαν διότι ἡ φορὰ τῆς γῆς (τῆς ὕλης τῆς γῆς) εἶνε ἡ πρὸς τὸ κέντρον καὶ τοῦτο πορίζεται ἐκ τῆς πείρας τῶν πρὸς τὰ ἄνω ῥιπτομένων σωμάτων· φέρει δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἠρεμίας αὐτῆς καὶ τὴν μὴ μετατόπισιν τῆς σχετικῆς τῶν ἀστέρων θέσεως.

Ἐκ τῆς ἰδιότητος δὲ τῆς πρὸς τὸ μέσον φορᾶς τῶν γηΐνων μορίων ἀποδεικνύει ὁ Ἀριστοτέλης τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τῆς γῆς. Φέρει δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου καὶ λόγον ἀληθῆ, τὸν τῶν ἐκλείψεων τῆς σελήνης, καθ' ἃς ἡ διορίζουσα τὴν ἔκλειψιν γραμμὴ εἶνε πάντοτε κυρτὴ καὶ τοῦτο μόνον διὰ τῆς ἐπιπροσθήσεως σφαιρικοῦ σώματος δύναται νὰ γίνῃ, ὅπερ εἶνε ἡ γῆ. Καὶ ἄλλον δὲ λόγον φέρει τὸν τῆς μεταβολῆς τῆς θέσεως τῶν ἀστέρων, μεταβαλλομένου πρὸς ἄρκτον ἢ μεσημβρίαν τοῦ τόπου τῆς παρατηρήσεως· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ λόγου ἐξάγει καὶ τὸ ὀρθὸν συμπέρασμα ὅτι οὔτε μεγάλη σφαῖρα εἶνε. Τῶν ἀστέρων τὸ φῶς ἐξηγεῖ διὰ τῆς προστριβῆς τοῦ ἀέρος κατὰ τὴν φορὰν αὐτῶν, φέρει παραδείγματα ἀνάλογα ἀπὸ φαινομένων ἄλλων.

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν βλέπομεν παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει τὴν ὅσον ἔνεστι φυσικὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων. Ἀνευρίσκομεν δὲ ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτοῦ περὶ τῆς κινήσεως τοῦ οὐρανοῦ τῶν ἀπλανῶν καὶ τῶν ἔσωθεν αὐτοῦ πλανητῶν τὴν βάσιν ἐφ' ἧς ἐβασίσθη μετέπειτα ἡ θεωρία τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, διότι ὅπως θέλομεν ἴδει τὰς φαινομένας κινήσεις τῶν πλανητῶν ἐξήγουν οἱ ἀρχαῖοι διὰ τῆς συνθέσεως πλειόνων κυκλικῶν ὁμαλῶν κινήσεων, ὅπερ ὁ Ἀριστοτέλης ὑπέδειξεν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν. Ἀπ' αὐτοῦ λοιπὸν ἡ ἀστρονομία, ἀρχάς τινας δεχθεῖσα ὡς φυσικὰς καὶ ἐλλόγους, ἐζήτησε τὴν διὰ παρατηρήσεων ἀνάπτυξιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς ἐπιστήμης.

Ὡς ἐκ τῆς συσσωρεύσεως δὲ τῶν ἐκ τῆς πείρας γνωστῶν εἶχεν ἤδη ἐπιστῇ ὁ χρόνος, ὅπως ἡ ἀστρονομία ἀποτελέσῃ ἴδιον αὐτοτελῆ κλάδον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων τοσοῦτον μᾶλλον, καθόσον καὶ τὸ πνευματικὸν ὄργανον, τὸ κατάλληλον πρὸς διαμόρφωσιν τῆς ἀστρονομίας, τὰ μαθηματικά, εἶχον ἐπίσης ἀναπτυχθῆ καὶ εἶχεν ἀρχίσει ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐν ταῖς ἀστρονομικαῖς ἐρευναις. Ἀνάγκη ὅμως πρὶν προβῶμεν πε-

ραιτέρω ἐν τῇ γενικῇ ἐπόψει τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀστρονομίας, νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν πρὸ τοῦ Ἀριστοτέλους πρακτικῶν περὶ αὐτὴν ἐρευνῶν, διὰ νὰ συνεχίσωμεν αὐτὰ πρὸς τὴν μετέπειτα ἀνάπτυξιν.

Εἴπομεν προηγουμένως ὅτι πρὸς σκοποὺς βιωτικοὺς παρετηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων φαινόμενά τινα τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ κύκλος τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν προϊόντος τοῦ χρόνου ηὐρύνθη, διότι ἐνῷ παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ ἀπαντῶμεν ὀλίγων μόνων ἀστερισμῶν καὶ ἀστέρων τὰς φάσεις, συνδεομένας μετὰ τῶν πρώτων βιωτικῶν ἀναγκῶν, ὡς σημαινούσας τὰς ἀσχολίας τοῦ κοινοῦ βίου, παρὰ τῷ Γεμίνῳ ἀκμάσαντι κατὰ τὸν Πετάβιον περὶ τὸ 77. Μ. Χ. (γνώμην ἣν καὶ ο Βοίκχιος ἀποδέχεται) καὶ ἐν τοῖς φαινομένοις τοῦ Πτολεμαίου, ἀναφέρονται παρατηρήσεις ἀρχαιοτέρων ἀστρονόμων περὶ τὰς φάσεις ἀπλανῶν, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ἦσαν παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει πολλοὶ ἀστερισμοὶ καὶ ἀστέρες, ὧν μνεία οὐδόλως γίνεται παρὰ τοῖς ποιηταῖς τῆς βαθείας ἀρχαιότητος Ὁμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ. Εἶνε ἀληθὲς ἴσως τις ἀντείπῃ ὅτι ἦσαν γνωστοὶ οἱ ἀστερισμοὶ οὗτοι καὶ εἰς τὴν βαθεῖαν ἐκείνην ἀρχαιότητα· ὑπάρχουσιν ὅμως τεκμήρια ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ὁ καταστερισμὸς τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο βαθμηδόν, ἡ δὲ μυθολογία των φαίνεται μᾶλλον ὅτι ἐπλάσσετο καθόσον ὁ καταστερισμὸς ἐγίνετο. Καὶ παρά τισι δὲ συγγραφεῦσι, μὴ ἀστρονόμοις, περὶ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀπαντῶμεν ὀνόματά τινα ἀστερισμῶν. Ἴσως ὅμως καί τινες τῶν ἀστερισμῶν εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξωθεν, μάλιστα δὲ ὁ ζῳδιακὸς καὶ ἡ μικρὰ Ἄρκτος. Πλήρης καὶ τακτικὴ περιγραφὴ τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ἀστρονόμου Εὐδόξου, ὅστις κατὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἱππάρχου, ἐν τῷ δυστυχῶς μόνῳ σωζομένῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Εἰσαγωγὴ εἰς τὰ φαινόμενα», ἔγραψε δύο ἀστρονομικὰ ἔργα, τὸ κάτοπτρον καὶ τὰ φαινόμενα. Ἐγεννήθη δὲ ὁ Εὔδοξος κατὰ τὰς νεωτάτας ἐρεύνας τοῦ Βοικχίου κατὰ τὸ 408 π. Χρ. ἦτο λοιπὸν σύγχρονος περίπου τοῦ Πλάτωνος. Τὰ φαινόμενα δὲ αὐτοῦ ἐχρησίμευσαν ὡς βάσις τοῦ ἐν τῇ ἀρχαιότητι τοσοῦτον γνωστοῦ καὶ πολλαχῶς σχολιασθέντος ποιήματος «Ἀράτου φαινόμενα», περὶ οὗ θέλομεν εἴπει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὀλίγα τινά. Ὅτι δὲ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει μαρτυρεῖ ῥητῶς ὁ Ἵππαρχος.

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Εὐδόξου ἡ γνῶσις τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ ἦτον ἱκανῶς προκεχωρημένη, καὶ πρότερον ἔτι ἡ χρῆσις τῶν φαινομένων αὐτοῦ πρὸς σκοποὺς ἡμερολογιακοὺς εἶχεν ἀρκούντως ἀναπτυχθῆ, διότι αἱ φάσεις τῶν ἀπλανῶν συνδεδεμέναι οὖσαι καθ' ὡρισμένην τινὰ ἐποχὴν καθ' ὡρισμένας ἡμέρας τοῦ ἔτους, ἐχρησίμευον διὰ τὰς ἐπισημασίας τοῦ καιροῦ.

Ἐκτὸς τοῦ καταστερισμοῦ καὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν φάσεων τῶν ἀπλανῶν, παρετήρησαν οἱ ἀρχαιότεροι ἀστρονόμοι καὶ τὰς κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἡλίου καὶ σελήνης, τὰς χρησίμους πρὸς τὴν χρονολογίαν καὶ μάλιστα τὸ πολύπλοκον αὐτῶν ἔτος, τὸ μικτὸν ἐκ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ ἐτῶν ἡλιακῶν.

Δὲν δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ εἴπωμεν ἐὰν ἦτο γνωστὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους, ὡς ἐκ 365 1/4 σχεδὸν ἡμερῶν συγκειμένου ἢ ἐὰν ἔλαβον τὴν γνῶσιν ταύτην ἔξωθεν. Οἱ ἀρχαιότατοι Ἕλληνες ὡς ἐκ τοῦ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου ἐξάγεται εἶχον ἔτος τροπικόν· οὐδόλως λοιπὸν παράδοξον νὰ τοῖς ἦτο γνωστὴ ἡ διάρκεια αὕτη τοῦ ἔτους. Δὲν εἶνε ὅμως ἀπίθανον νὰ μὴν εἶχον ἐξακριβώσει αὐτήν, καί τοι ἔτους τροπικοῦ ποιούμενοι χρῆσιν, διότι ὁ ἁπλοῦς αὐτῶν βίος καὶ ἡ ἔλλειψις κανονικῆς χρονολογίας δὲν ἀπήτει τὴν γνῶσιν ταύτην, ὅπως ἐπίσης καὶ τοῦ συνοδικοῦ μηνός, διότι ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἔτους δυνατὸν νὰ ἐγίνετο ἁπλῶς διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων, τῆς ἐκ νέου δ' ἀναφανίσεως τῆς σελήνης διὰ τὴν ἀρχὴν τῶν μηνῶν. Εἰς τοὺς μετέπειτα ὅμως χρόνους, καθ' οὓς ὑπῆρχε τακτικὴ χρονολογία ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους, τοὐλάχιστον κατὰ προσέγγισιν, εἴτε ἀμέσως ἐν Ἑλλάδι εὑρεθεῖσα, εἴτε ἔξωθεν γνωστὴ καταστᾶσα, ἀνευρίσκεται μείζων οὖσα τῶν 365 ἡμερῶν ἐν ταῖς κυκλικαῖς διατάξεσι τῶν ἡλιοσεληνιακῶν ἐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνάγκην ἑκάστου τῶν κύκλων αὐτῶν, ἡ διάρκεια αὕτη ἦτο διάφορος. Τοῦτο δὲ δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἑκάστοτε σφαλερὸν προσδιορισμόν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς κυκλικῆς διατάξεως. Οὕτω λ. χ. ὁ Μέτων ἐν τῇ 19ετηρίδι αὐτοῦ δέχεται τὸ ἔτος ἴσον μὲ 365 5/19, ὅπερ εἶνε πολὺ μεγαλήτερον τοῦ ἀληθοῦς. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ διάρκεια τοῦ συνοδικοῦ μηνὸς ἐν ταῖς τοιαύταις κυκλικαῖς διατάξεσιν, ἐκανονίζετο κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ κύκλου, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ περιλαμβάνεται ἀκέραιος ἀριθμὸς ἡμερῶν, μηνῶν σεληνιακῶν καὶ ἐτῶν ἡλιακῶν. Ἄλλως τε ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς διαρκείας τοῦ ἔτους καὶ τοῦ μηνὸς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ τότε ἢ διὰ βαθμιαίων ἀποπειρῶν καὶ προσεγγίσεων, κανονιζομένης συγχρόνως τῆς διαρκείας ἑκάστου τῶν χρονικῶν αὐτῶν διαστημάτων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ χρονολογικοῦ κύκλου. Οὕτω καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος διαρρύθμισιν τοῦ φερωνύμου αὐτῷ ἡμερολογίου, καίτοι γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἡ διάρκεια τοῦ τροπικοῦ ἔτους εἶχεν εὑρεθῆ ὑπὸ τοῦ Ἱππάρχου, κατὰ τὴν μόνην ἔτι καὶ νῦν ἐν χρήσει σκόπιμον μέθοδον, μικροτέρα τῶν 365 1/4 ἡμερῶν, οὐχ ἧττον ἡ διαφορὰ αὕτη, μικρὰ θεωρηθεῖσα, παρημελήθη χάριν τῆς ἁπλότητος τῆς ἀνὰ 4 ἔτη ἀμεταβλήτως παρεμβολῆς μιᾶς ἐν τῷ Φεβρουαρίῳ ἐμβολίμου ἡμέρας.

Ἀλλὰ καὶ πρώτην τινὰ προσεγγίζουσαν τιμὴν τῆς διαρκείας τοῦ ἔτους καὶ τοῦ συνοδικοῦ μηνὸς ἐὰν ἔμαθον οἱ Ἕλληνες ἔξωθεν, ἢ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου τοῦ ἔτους ἡ διάρκεια ἦτο παραδεδεγμένη ὡς ἐκ 365 1/4 οὖσα, ἢ ἐκ τῆς Βαβυλῶνος, αἱ ἀπόπειραι αὐτῶν πρὸς ἀνεύρεσιν περιόδου τινὸς, ἐν ᾗ ἐπαναλαμβάνονται τὰ αὐτὰ διὰ τὸν κοινὸν βίον σπουδαῖα φαινόμενα τοῦ οὐρανοῦ, δηλαδὴ ὁ ἐτήσιος δρόμος τοῦ ἡλίου καὶ ὁ μηνιαῖος τῆς σελήνης, ἐξ ἀνάγκης ἦγον αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν δρόμων αὐτῶν.

Ἐκ τῶν κύκλων αὐτῶν ἀναφέρομεν τὴν 19ετηρίδα τοῦ Μέτωνος, ἀκμάσαντος ὀλίγον τι πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τὴν περίοδον τοῦ Καλίππου ἀκμάσαντος ἕνα αἰῶνα ὕστερον. Ἡ 19ετηρὶς τοῦ Μέτωνος περιλαμβάνει 6940 ἡμέρας εἰς 235 συνοδικοὺς μῆνας ἢ 19 ἔτη. Ἐντεῦθεν ἕπεται ἡ διάρκεια τοῦ ἔτους 365 5/19 ἄρα μεγαλειτέρα τοῦ ἀληθοῦς, ἐνῷ ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ συνοδικοῦ μηνὸς τὸ λάθος εἶνε σχεδὸν ἀνεπαίσθητον. Πρὸς ἄρσιν τοῦ λάθους αὐτοῦ ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ ἔτους, ὁ Κάλιππος ἔλαβε 4 19ετηρίδας τοῦ Μέτωνος, ἐξ ὧν ἡ τελευταία ἀντὶ 6940 ἔχει 6939 μόνον ἡμέρας, αἱ τρεῖς πρῶται ὅμως ἀνὰ 6940. Οὕτω καὶ πρὸς τὴν ἀληθῆ διάρκειαν τοῦ ἔτους προσήγγισε πλέον τοῦ Μέτωνος, δεχθεὶς αὐτὸ ἴσον μὲ 365 1/4 ἡμέρας· καὶ πρὸς τὴν τοῦ μηνός. Ἐπίσης δέον ν' ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς ἐκ 4 ἐτῶν ἡλιακοὺς κύκλους τοῦ Εὐδόξου, οἵτινες ὅμως δὲν εἰσήχθησαν ἐν τῇ κοινῇ χρονολογίᾳ, ὅπερ καὶ ὁ Εὔδοξος δὲν ἐσκόπει, διότι οὗτος ἤθελε κυρίως νὰ εἰσαγάγῃ ὀκταετηρίδας ἐκ δύο τοιούτων κύκλων συγκειμένας καὶ τὰ φαινόμενα τῆς σελήνης λαμβανούσας ὑπ' ὄψιν. Τὸν κύκλον δὲ αὐτοῦ φαίνεται ὅτι ὁ Εὔδοξος ἔλαβεν ἐξ Αἰγύπτου, ὅπου ἦτον ἐν χρήσει ἔτος καθαρῶς ἡλιακόν, συμφώνως μὲ τὸν ὅλον τῆς χώρας βίον.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΤΟΥ

ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ Γ'.

Πατρὸς τοῦ σημερινοῦ τῶν Γάλλων νικητοῦ

ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΥ Α'.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

(Συνέχεια.— Ἴδε Φυλλ. ΚΔ'.)

Ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως ἐσήμανε διὰ τὴν Πρωσσίαν Αἱ βασιλικαὶ προκηρύξεις ἐκάλουν τὸν λαὸν εἰς τὰ ὅπλα· ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ λαοῦ συνηνωμένος μὲ τὰς κρύφα γενομένας προπαρασκευὰς τῆς Κυβερνήσεως, κατήρτισε στρατὸν ἑτοιμοπόλεμον καὶ πολυάριθμον. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γάλλων, οἱ Ῥῶσσοι εἰσῆλθον εἰς Βερολῖνον. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος συνωμολόγησεν ἐν Κάλιστζ, τῇ 28 Φεβρουαρίου σύμβασιν μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας κατὰ τῆς Γαλλίας. Δύο Πρωσσικοὶ στρατοί, διοικούμενοι ὑπὸ τοῦ Βλοῦχερ καὶ Ὑόρκου εἰσέβαλον εἰς Σαξωνίαν. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἐπανέκαμψεν εἰς Βερολῖνον, διώρισε διοικητὰς πολιτικούς τε καὶ στρατιωτικοὺς καὶ καθίδρυσε τὸ τάγμα τοῦ Σιδηροῦ Σταυροῦ. Τὸν μάρτιον τοῦ 1814 ὁ Φριδερῖκος συνετέλεσε διὰ τῆς σταθερότητός του νὰ συγκεντρώνῃ τοὺς στρατούς του, οἵτινες ὑπεχώρουν φεύγοντες πρὸς τὸν Σωμόντ, ἠκστρατείατων δὲ εἰς Παρισίους ἀπεφάσισε τὴν νίκην, ἥτις ἦν τὸ τελευταῖον πλῆγμα κατὰ τῆς Γαλλικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἐγκατέλιπε τοὺς Παρισίους ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς εἰρήνης, εἶτα μετέβη εἰς Λονδῖνον μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1814, ἐπανακάμψας δ' ἀκολούθως εἰς Βερολῖνον, ἀπῆλθεν εἰς Βιέννην, ἔνθα ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς συνδι-

ασκέψεως. Αἱ συνθῆκαι τῷ ἀπέδωκαν σχεδὸν πάντ' ὅσα ἀπώλεσε κατὰ τὴν ἐν Τίλσιτ εἰρήνην. Τῷ 1815 ὁ Πρωσσικὸς στρατὸς ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐν Βατερλὼ καὶ συνέτρεξε τοὺς συμμάχους, οἵτινες, κατεβλημμένοι καὶ ἀδυνατισθέντες, κατεστρέφοντο. Ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἀρωγὴ στρατοῦ νέου ἀνεζωπύρωσε τὸ καταρρέον τῶν μαχομένων θάρρος, καὶ ἡ Γαλλικὴ σημαία ἠναγκάσθη νὰ κύψῃ! Οὐδέποτε πτῶσις ὑπῆρξεν ἐνδοξοτέρα συνάμα καὶ σκληροτέρα ἐκείνης! Οἱ Γάλλοι Στρατηγοί, οἱ ἁπλοῖ στρατιῶται, ὁ ἀρχηγός των, πάντες ἐτέλεσαν θαύματα ἀνδρείας κατὰ τὴν ὡρκίαν ἀλλὰ ματαίαν αὐτῶν ἀντίστασιν!

Κατὰ τὴν εἰς τὸ Κράτος αὐτοῦ ἐπάνοδον, ὁ Φριδερῖκος Γουλιέλμος συνετέλεσεν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὸ νὰ τηρήσῃ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἰσορροπίαν ἀπειλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρειμανίων διαθέσεων τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς ἐθνικῆς τῶν Πολωνῶν ἐπαναστάσεως. Οὗτος ἐστάθη εἷς τῶν πρώτων ἀναγνωρισάντων τὸν νέον τῶν Γάλλων βασιλέα, οὗτινος τοὺς υἱοὺς ὑπεδέξατο φιλικώτατα ἐν Βερολίνῳ. Ἡ λεπτὴ αὐτῶν συμπεριφορὰ καὶ οἱ εὐγενεῖς τρόποι των ἐπηύξησαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του.

Τῷ 1824 ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας συνῆψε δεύτερον γάμον μετὰ τῆς Κομήσσης Αὐγούστης Χαρράχ, τιμηθείσης παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τίτλου τῆς πριγκηπέσσης τοῦ Λεύγνιτζ. Ἠσπάσθη αὕτη τὴν θρησκειαν τοῦ συζύγου της, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς περωτισμένος ὅσον καὶ θρῆσκος ἐφέρετο ἐξίσου πατρικῶς πρὸς τοὺς καθολικοὺς ὑπηκόους του τῆς Πολωνίας καὶ δυτικῆς Πρωσσίας καὶ πρὸς τοὺς διαμαρτυρομένους.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἀπεβίωσε τῇ 7 Ἰουνίου 1840. Ὁ νῦν Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας εἶναι ὁ δευτερότοκος υἱός του γεννηθεὶς τῷ 1797.

ΟΙΔΥΟ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΒΟΥΡΒΟΝΝΗΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΔΕΡΟΤΟΥ.

—

Ὑπῆρχον ἐνταῦθα δύο ἄνδρες, τοὺς ὁποίους θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὀνομάσῃ Ὀρέστην καὶ Πυλάδην τῆς Βουρβόννης. Ὁ εἷς ἐκαλεῖτο Ὀλιβιέρος καὶ ὁ ἕτερος Φῆλιξ· ἐγεννήθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καὶ ἀπὸ δύο ἀδελφάς. Ἐθηλάσθησαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάλακτος· διότι τῆς μιᾶς μητρὸς ἀποθανούσης κατὰ τὸν τοκετὸν, ἡ ἄλλη ἀνέλαβε τὰ δύο τέκνα. Ὁμοίως ηὐξήνθησαν· ἦσαν πάντοτε κεχωρισμένοι τῶν ἄλλων· ἠγαπῶντο πάντοτε, χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλωσιν ὁ εἷς περὶ τοῦ ἄλλου· ταῦτα ἠσθάνοντο εἰς πᾶσαν στιγμὴν, καὶ ὅμως οὐδέποτε τὸ εἶπον πρὸς ἀλλήλους. Ὁ Ὀλιβιέρος εἶχε σώσει ἅπαξ τὴν ζωὴν τοῦ Φήλικος, ὅστις ἐνομίζετο ἄριστος κολυμβητὴς, καὶ ὅστις παρ' ὀλίγον νὰ πνιγῇ· δὲν ἐνθυμεῖτο οὔτε τὸ ἓν, οὔτε τὸ ἄλλο. Ἑκατοντάκις, ὁ Φῆλιξ ἀπεμάκρυνε τὸν Ὀλιβιέρον ἀπὸ λυπηρῶν ταξειδίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ρ·ψοκίνδυνος χαρακτὴρ του τὸν παρώτρυνε, καὶ οὐδέποτε ἐστοχάσθη νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ· ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν χωρὶς νὰ ὁμιλῶσιν, ἢ συνομίλουν περὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ἐπὶ τῆς κληρώσεως νεοσυλλέκτων στρατιωτῶν, τῆς ὀλεθρίας πρώτης ψήφου καταπεσούσης ἐπὶ τοῦ Φήλικος, ὁ Ὀλιβιέρος εἶπεν: «Ἡ ἄλλη εἶναι δι' ἐμέ.» Ἐξετέλεσαν τὸν χρόνον τῆς ὑπηρεσίας των· ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα, προσφιλέστεροι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, ἢ ὅσον ἀκόμη πρότερον ἦσαν, τοῦτο δὲ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω, διότι, καθ' ὃ μικρὸς ἀδελφὸς, ἐὰν αἱ ἀμοιβαῖαι εὐεργεσίαι, στερεώνωσι τὰς ἐσκεμμένας φιλίας, ἴσως οὐδὲν προξενοῦσιν εἰς ὅσας ἐγὼ ἤθελον ὀνομάσει ἀσμένως, φιλίας ζωϊκὰς καὶ οἰκιακάς· Εἰς τὸν στρατὸν, εἰς συνάντησίν τινα, τοῦ Ὀλιβιέρου ἐπαπειλουμένου νὰ διασχισθῇ ὑπὸ κτυπήματος ξίφους, ὁ Φῆλιξ ἐτέθη μηχανικῶς πρὸ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου ἔπαθε· λέγουσιν ὅτι ἦτο ὑπερήφανος, ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω. Εἰς Ἄστεμβεκ, ὁ Ὀλιβιέρος εἶχε τραβήξει τὸν Φήλικα ἐκ τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶχε μείνει. Ὅταν τοὺς ἠρώτων, ὡμίλουν περὶ τῶν ἀμοιβαίων πρὸς ἀλλήλους βοηθειῶν, οὐδέποτε δὲ περὶ ἐκείνων, τὰς ὁποίας ἐχωρήγει ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον. Ὁ Ὀλιβιέρος ἔλεγε περὶ τοῦ Φήλικος, ὁ Φῆλιξ ὡμίλει περὶ τοῦ Ὀλιβιέρου· ἀλλὰ δὲν ἐπήνουν ἀλλήλους. Μετά τινα καιρὸν, ἀφ' οὗ διέμενον εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἐρωτεύθησαν, καὶ ἡ τύχη ἠθέλησε ν' ἀγαπήσωσι τὴν αὐτὴν νεάνιδα. Οὐδεμία ὑπῆρξε μεταξὺ των ἀντιζηλία· ὁ πρῶτος, ὅστις ἠννόησε τὸ πάθος τοῦ φίλου του, ἀπεσύρθη· ἦτο δὲ ὁ Φῆλιξ. Ὁ Ὀλιβιέρος ἐνυμφεύθη, καὶ ὁ Φῆλιξ, βαρυνθεὶς τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίνος ἕνεκεν, ἐρρίφθη εἰς πᾶν εἶδος ἐπικινδύνου ἐπαγγέλματος. Ἐπὶ τέλους ἐγένετο λαθρέμπορος. Δὲν ἀγνοεῖς, μικρὲ ἀδελφὲ, ὅτι ὑπάρχουσι τέσσαρα δικαστήρια εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς Κεὰν, Ῥεῖμς, Βαλεντίαν καὶ Τουλούζην, ἔνθα δικάζονται οἱ λαθρέμποροι, καὶ ὅτι τὸ αὐστηρότερον τῶν τεσσάρων εἶναι τὸ ἐν Ρεῖμς, ἔνθα προεδρεύει τις ὀνόματι Κολὼ, ψυχὴ ἀγριωτάτη, ἐξ ὅσων ἐγέννησέ ποτε ἡ φύσις. Ὁ Φῆλιξ ἔλαβε τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, ὡδηγήθη ἔμπροσθεν τοῦ τρομεροῦ Κολὼ, καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ὡς καὶ πεντακόσιοι ἄλλοι, οἵτινες προηγήθησαν αὐτοῦ. Ὁ Ὀλιβιέρος ἔμαθε τὴν τύχην τοῦ Φήλικος. Νύκτα τινὰ ἐγείρεται ἀπὸ τῆς κλίνης τῆς γυναικός του, χωρὶς νὰ τῇ εἴπῃ τι, καὶ πορεύεται εἰς Ῥεῖμς· ῥίπτεται εἰς τοὺς πόδας τοῦ προέδρου καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ἴδῃ καὶ ἀσπασθῇ τὸν Φήλικα· Ὁ Κολὼ τὸν παρατηρεῖ, σιωπᾷ ἐπ' ὀλίγον, καὶ τῷ νεύει νὰ καθήσῃ. Ὁ Ὀλιβιέρος κάθηται. Μετ' ἡμίσειαν ὥραν ὁ Κολὼ ἐκβάλλει τὸ ὡρολόγιον καὶ λέγει πρὸς τὸν Ὀλιβιέρον: «Ἐὰν θέλῃς νὰ ἴδῃς καὶ ἐναγκαλισθῇς ζῶντα τὸν φίλον σου, σπεῦσον, εἶναι καθ' ὁδόν· καὶ ἐὰν τὸ ὡρολόγιόν μου πηγαίνῃ καλῶς, μετὰ δύο λεπτὰ, θὰ κρεμασθῇ. Ὁ Ὀλιβιέρος, παραφερόμενος ἐξ ὀργῆς, ἐγείρεται, ἐκσφενδονίζει ἐπὶ τοῦ αὐχένος τοῦ δικαστοῦ Κολὼ ἰσχυρὸν κτύπημα διὰ ῥάβδου, καὶ τὸν ἀφήνει σχεδὸν νεκρόν· τρέχει πρὸς τὴν πλατεῖαν, φθάνει, φωνάζει, κτυπᾷ τὸν δήμιον, κτυπᾷ τοὺς κλητῆρας τῆς ἀστυνομίας, ἀναστατώνει τὸν ὄχλον, ἀγανακτήσαντα ἐκ τῆς ἐκτελέσεως ταύτης. Οἱ λίθοι ἐκσφενδονίζονται· ὁ Φῆλιξ ἐλευθερωθεὶς, φεύγει· ὁ Ὀλιβιέρος συλλογίζεται τὴν σωτηρίαν του, ἀλλὰ στρατιώτης τις εἰς τὴν πλατεῖαν τῷ διαπερᾷ τὰς πλευρὰς διὰ τῆς λόγχης, χωρὶς οὗτος νὰ τὸ παρατηρήσῃ. Ἔφθασεν εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω· ἀμαξηλάται εὔσπλαγχνοι τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν ἅμαξάν των καὶ τὸν κατέθεσαν εἰς τὴν θύραν τοῦ οἴκου του, μικρὸν πρὶν ἐκπνεύσῃ· μόλις ἐπρόφθασε νὰ εἴπῃ εἰς τὴν συζύγόν του: «Γύναι, πλησίασον νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ. Ἀποθνήσκω ἀλλ' ὁ αἰχμάλωτος ἐσώθη».

Ἐσπέραν τινὰ, πορευόντες εἰς τὸν περίπατον, κατὰ τὴν συνήθειαν ἡμῶν, εἴδομεν ἔμπροσθεν καλύβης, ὀρθίαν μεγαλόσωμον γυναῖκα, μὲ τέσσαρα μικρὰ τέκνα εἰς τοὺς πόδας της· ἡ λυπηρὰ καὶ ὑπερήφανος αὐτῆς στάσις, ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου, τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐφελκύσαμεν ἐφ' ἡμᾶς. Μετὰ στιγμιαίαν σιωπὴν; «Ἰδοὺ, μᾶς εἶπε, τέσσαρα μικρὰ παιδία· μήτηρ αὐτῶν εἶμαι ἐγὼ, καὶ ἄνδρα πλέον δὲν ἔχω». Ὁ εὐγενὴς οὗτος ἱκετευτικὸς καὶ συμπαθὴς τρόπος, ἦτο καταλληλότατος ὅπως μᾶς συγκινήσῃ· τῇ προσεφέραμεν τὰς βοηθείας ἡμῶν, τὰς ὁποίας αὕτη ἀσμένως ἐδέχθη· ἐκ δὲ τοῦ περιστατικοῦ τούτου, ἐμάθομεν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὀλιβιέρου καὶ τοῦ φίλου του Φήλικος. Ὡμιλήσαμεν περὶ αὐτῆς, καὶ ἐλπίζω ὅτι ἡ σύστασις ἡμῶν δὲν θὰ ἀπέβη ἀνωφελὴς πρὸς αὐτήν. Βλέπεις, μικρὲ ἀδελφὲ, ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα καὶ τὰ ἔξοχα προσόντα, ὑπάρχουσιν εἰς θλας τὰς καλὰς τάσεις καὶ ἀπανταχοῦ· ὅτι ὁ δεῖνα ἀποθνήσκει ἐν ἀφανείᾳ, στερηθεὶς μόνον ἑνὸς θεάτρου, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβῇ τις μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ κόσμου πρὸς ἀνεύρεσιν δύο φίλων.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ λῃστὴς Τεσταλούγκας (Μακροκέφαλος) ἐρήμου μετὰ τῆς συμμορίας του τὴν Σικελίαν, Ῥωμάνος ὁ φίλος καὶ πιστὸς αὐτοῦ, συνελήφθη. Ἦτο δὲ λοχαγὸς τοῦ Τεσταλούγκα καὶ βοηθὸς αὐτοῦ. Τῷ ὑπεσχέθησαν χάριν καὶ τὴν ἐλευθερίαν του, ἐὰν ἐπρόδιδε καὶ παρέδιδε τὸν Τεσταλούγκαν. Ἡ πάλη μεταξὺ τῆς υἱϊκῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁρκισθείσης φιλίας, ὑπῆρξε σφοδροτάτη· ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ Ῥωμάνου παρεκίνει τὸν υἱόν του νὰ προτιμήσῃ τὴν φιλίαν, ἢ νὰ χρεωστῇ ἀτίμως τὴν ζωήν του εἰς προδοσίαν. Ὁ Ῥωμάνος ἤκουσε τὴν συμβουλὴν τοῦ πατρός του. Ὁ πατὴρ Ῥωμάνος ἐφονεύθη καὶ οὐδέποτε αἱ σκληρότεραι βάσανοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἀπὸ τὸν υἱὸν Ῥωμάνον τὴν προδοσίαν τῶν συντρόφων του.

Ἐπεθύμησας, μικρὲ ἀδελφὲ, νὰ μάθωμεν τί ἀπέγεινεν ὁ Φῆλιξ· εἶναι τοῦτο περιέργεια ἁπλουστάτη, καὶ τὸ αἴτιον εἶναι τόσον ἀξιέπαινον, ὥστε ἐπεπλήχθημεν, διότι δὲν ἐπράξαμεν τοῦτο. Διὰ νὰ διορθώσωμεν τὸ σφάλμα τοῦτο, ἐσυλλογίσθημεν κατ' ἀρχὰς τὸν κ. Παπῖνον, καθηγητὴν τῆς θεολογίας καὶ ἐφημέριον ἐν τῇ ἁγίᾳ Μαρίᾳ τῆς Βουρβόννης· ἀλλ' ἡ μήτηρ δὲν ἠθέλησε νὰ εἴπῃ ταῦτα, καὶ εὕρομεν τὸν ἀναπληρωτὴν Ὀβέρτον, ἄνδρα καλὸν, στρογγυλότατον, παραπέμψαντα ἡμᾶς εἰς τὴν ἀκόλουθον διήγησιν, ἐπὶ τῆς ἀληθείας τῆς ὁποίας δύνασθε νὰ στηριχθῆτε.

«Ὁ λεγόμενος Φῆλιξ ζῇ εἰσέτι. Διαφυγὼν τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, ἐρρίφθη εἰς τὰ δάση τῆς ἐπαρχίας, ὧν ἐξέμαθε τὰς στροφὰς καὶ τὰς περιστροφὰς, ἐν ᾧ ἔκαμνε τὸ λαθρεμπόριον, ζητῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν κα-

τοικίαν τοῦ Ὀλιβιέρου, τοῦ ὁποίου ἠγνόει τὴν τύχην.

«Ὑπῆρχεν εἰς τὸ βάθος δάσους τινὸς, ἔνθα περιεπατεῖτε ἐνίοτε, ἀνθρακεύς τις, τοῦ ὁποίου ἡ καλύβη ἐχρησίμευεν ὡς ἄσυλον εἰς τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους· ὑπῆρχεν ὡσαύτως ἐκεῖ ἡ πυρακαταθήκη τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν ὅπλων των. Ἐκεῖ ἐπορεύθη ὁ Φῆλιξ, κινδυνεύσας νὰ περιπέσῃ εἰς χεῖρας τῆς ἀστυνομίας, ἥτις παρηκολούθει τὰ ἴχνη του. Τινὲς τῶν συνεταίρων του ἀνήγγειλον ἐκεῖ τὴν ἐν Ῥεῖμς φυλάκισίν του, καὶ ὁ ἀνθρακεὺς καὶ ἡ σύζυγός του, τὸν ἐνόμιζον καταδικασθέντα, ὅταν τοῖς ἀνεφάνη.

«Θέλω σᾶς διηγηθῆ τὸ ἱστορικὸν, ὅπως ἤκουσα τοῦτο παρὰ τῆς συζύγου τοῦ ἀνθρακέως, ἥτις πρὸ ὀλίγου ἀπεβίωσε.

«Τὰ τέκνα της, περιφερόμενα πέριξ τῆς καλύβης, πρῶτα τὸν εἶδον. Ἐν ᾧ ἵστατο, θωπεύων τὸ νεώτερον, τὸ ὁποῖον εἶχε βαπτίσει, τὰ ἄλλα εἰσῆλθον φωνάζοντα: «Φῆλιξ! Φῆλιξ!» Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐξῆλθον, ἐπαναλαμβάνοντες τὴν φωνὴν τῆς αὐτῆς χαρᾶς· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς οὗτος ἦτο τόσῳ κεκμηκὼς ἐκ τοῦ δρόμου καὶ ἐκ τῆς ἐνδείας, ὥστε δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ὁμιλήσῃ, καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος εἰς τοὺς βραχίονάς των. Οἱ καλοὶ οὗτοι ἄνθρωποι τὸν ἐβοήθησαν, ὡς ἠδυνήθησαν, τῷ ἔδωκαν ἄρτον, οἶνον, χόρτα τινὰ, ἔφαγε καὶ ἀπεκοιμήθη.

«Ὅταν ἐξύπνησεν, ἡ πρώτη του λέξις ἦτο: «Ὀλιβιέρε! Τέκνα, δὲν γνωρίζετέ τι περὶ τοῦ Ὀλιβιέρου;» Ὄχι, τῷ ἀπεκρίθησαν. Τοῖς διηγήθη τὸ συμβὰν τοῦ Ῥεῖμς· διῆλθε τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μετ' αὐτῶν. Ἀνεστέναζεν, ἐφώναζε τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλιβιέρου· ἐνόμιζεν, ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὰς ἐν Ῥεῖμς φυλακάς· ἤθελε νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, νὰ ὑπάγῃ ν' ἀποθάνῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ὁ ἀνθρακεὺς καὶ ἡ σύζυγός του, τὸν ἀπέτρεψαν τοῦ σχεδίου τούτου.

«Περὶ μέσην δευτέραν νύκτα ἔλαβεν ἓν τουφέκιον, ἔθηκε ξίφος ὑπὸ τὸν βραχίονά του, καὶ ἀποτεινόμενος χαμηλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τὸν ἀνθρακέα: Ἀνθρακεῦ! — Φῆλιξ! — Λάβε τὸν πέλεκύν σου καὶ ὑπάγωμεν. — Ποῦ; — Ὡραία ἐρώτησις! εἰς τὸν Ὀλιβιέρον.» Πηγαίνουν· ἀλλὰ μόλις τοῦ δάσους ἐξέρχονται, καὶ περικυκλοῦνται ὑπὸ ἀποσπάσματος τῆς ἀστυνομίας.

«Ἀναφέρω ὅσα μοὶ εἶπεν ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακέως· ἀλλ' εἶναι ἀπίστευτον, πῶς, δύο πεζοὶ ἄνδρες, ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσι κατ' εἴκοσι ἱππεῖς· ὡς φαίνεται, ἦσαν διεσκορπισμένοι καὶ ἤθελον νὰ συλλάβωσι ζῶσαν τὴν λείαν των. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ ὅμως, ἡ πρᾶξις ἦτο πολὺ τολμηρά. Πέντε ἵπποι κατεστάθησαν χωλοί, καὶ ἑπτὰ ἱππεῖς κατεκόπησαν. Ὁ δυστυχὴς ἀνθρακεὺς ἀπέθανεν ἀμέσως ἐκ σφαίρας, ἥτις τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὸν ἕνα τῶν κροτάφων. Ὁ Φῆλιξ ἔφθασεν εἰς τὸ δάσος, καὶ ἐπειδὴ ἔχει ἀπίστευτον εὐκινησίαν, ἔτρεχεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἄλλο μέρος· τρέχων, ἐπλήρου τὸ τουφέκιόν του, ἐπυροβόλει καὶ ἐσύριζε. Τὰ διάφορα ταῦτα συρίγματα, οἱ διάφοροι πυροβολισμοὶ εἰς διάφορα διαστήματα καὶ διάφορα μέρη, ἐπροξένησαν φόβον εἰς τοὺς ἱππεῖς τῆς ἀστυνομίας, μήπως ὑπῆρχεν ἐκεῖ συμμορία λαθρεμπόρων, καὶ ἀπεχώρησαν ὡς τάχιστα.

«Ὅταν ὁ Φῆλιξ τοὺς εἶδεν ἀπομακρυνθέντας, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης· ἔλαβε τὸν νεκρὸν τοῦ ἀνθρακέως ἐπὶ τοῦ ὤμου του καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὴν καλύβην ὁδόν. Ἰδοὺ τὸ θέαμα, τὸ ὁποῖον περιέμενεν ἡ σύζυγός του, ὅταν ἐξῆλθε τῆς καλύβης.

«Ἐξυπνᾷ καὶ δὲν εὑρίσκει τὸν σύζυγόν της πλησίον της: ζητεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν Φῆλικα, οὐδεὶς Φῆλιξ. Ἐγείρεται, ἐξέρχεται, βλέπει, φωνάζει, πίπτει πρηνής. Τὰ τέκνα της τρέχουν, βλέπουν, κραυγάζουν· κυλίονται ἐπὶ τοῦ πατρός των, κυλίονται ἐπὶ τῆς μητρός των. Ἡ γυνὴ τοῦ ἀνθρακέως, συνελθοῦσα ἐκ τοῦ θορύβου καὶ τῶν φωνῶν τῶν τέκνων, ἀποσπᾷ τὴν κόμην της, κατασχίζει τὰς παρειάς της. Ὁ Φῆλιξ, ἀκίνητος εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου του, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους, τὴν κεφαλὴν ὄπισθεν ἐστραμμένην, τοῖς ἔλεγε μετὰ συγκεκινημένης φωνῆς: «Φονεύσατέ με». Ἐπεκράτει πρὸς στιγμὴν σιωπή· μετὰ ταῦτα ἡ ὀδύνη καὶ αἱ φωναὶ ἐπανελαμβάνοντο, ὁ Φῆλιξ τοῖς ἐπανέλεγε: «Φονεύσατέ με, τέκνα! Εὐσπλαγχνισθῆτε καὶ φονεύσατέ με!»

«Διῆλθον οὕτω τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐν ἀπελπισίᾳ· τὴν τετάρτην, εἶπεν ὁ Φῆλιξ εἰς τὴν σύζυγον τοῦ ἀνθρακέως: «Γύναι, λάβε τὸ δισάκιόν σου, θὲς ἐν αὐτῷ ἄρτον, καὶ ἀκολούθει με». Μετὰ μακρὰν περιστροφὴν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀρέων καὶ τῶν δασῶν, ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀλιβιέρου, ἥτις κεῖται, ὡς γνωρίζετε, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ προαστείου, καθ' ἣν θέσιν ὁ δρόμος διαχωρίζεται εἰς δύο, ὧν ὁ εἷς φέρει εἰς Φρὰνς Κοντέ καὶ ὁ ἄλλος εἰς Δωραίνην.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ο ΠΕΤΑΣΟΣ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ ΤΟΥ Β'.

ΔΙΗΓΗΜΑ

—

(συνέχεια καὶ τέλος ἴδε φυλ. ΚΓ'. ἔτους Γ'.)

Ἐν τούτοις Φραγκῖσκος ὁ Β'. ὤφειλε νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ κάλυμα τοῦτο τῆς κεφαλῆς. Πῖλος νεώτατος τῷ παρουσιάσθη ὑπὸ τοῦ θαλαμηπόλου του καὶ ἐπορεύθη εἰς Augarten, συνοδευόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Δεδεφέρου.

Ἐφ' ὅσην ὥραν διήρκεσεν ἡ ἐπίσκεψις τῶν ὑπὸ τοῦ Weissberg κατασκευασθέντων λουτρώνων, ὁ αὐτοκράτωρ ἔφερε πολλάκις τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ νέου πετάσου του, ὅστις τὸν ἐβασάνιζε φρικωδῶς.

— Διάβολε πέτασος! ἐμόρμυρε μεταξὺ τῶν ὀδόντων.

— Διάβολε κεφαλή! θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ λογικώτερον.

Ἀπεκαλύφθη ἐκαλύφθη πάλιν, καὶ πάντοτε τὸ ἀπειθὲς ὕφασμα ἠρνεῖτο νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ αὐτοκρατορικοῦ κυρίου. Τὸ μέτωπον Φραγκίσκου τοῦ Βου κατεμολωπίσθη ἐπὶ τέλους, εὑρεῖα δέ τις γραμμὴ ἐρυθρὰ τὸ διήρει εἰς δύο. Καὶ καθίστατο μὲν ἀφόρητος ἡ βάσανος αὕτη, ἐν τούτοις δὲν παραπονεῖτο, ἀλλὰ, ἐξαντληθείσης τῆς ὑπομονῆς του, ἐπέσπευσε τὴν στιγμὴν τῆς πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἐπανόδου,

Εἰσερχόμενος εἰς τὰ ἐνδιαιτήματά του ὁ αὐτοκράτωρ ἠσθάνθη μεγίστην χαρὰν ὅτι ἠδυνήθη νὰ καταρρίψῃ τέλος τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο κάλυμμα, τὸ ὁποῖον συνέσφιγγε τὸ μετωπόν του, ὡς τὸ ἐργαλεῖον δι' οὗ κρατεῖ ἐσφιγμένον τὸ ἐργόχειρόν του ὁ τεχνίτης, καὶ ἐστρέβλου τὴν κεφαλήν του.

— Ἐξ ἀποφάσεως, εἶπε, καταδικάσθην νὰ φέρω πάντοτε ἐφ' ὅρου ζωῆς τὸν αὐτὸν πέτασον· ἰδοὺ δ' ἐγὼ καλῶς καὶ προσήκοντως πεπεισμένος περὶ τῆς θλιβερᾶς ταύτης ἀληθείας. Φίλτατέ μοι Weissberg, εἶναι ἀνάξιον βασιλέως, τὸ γινώσκω, νὰ ἀπαιτῇ ὅ,τι ἔδωκεν ἅπαξ· ἀλλὰ τί θέλετε; βιάζομαι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης. Θὰ ἦσθε προσφιλέστατος, ἀποδιδόντές μοι τὸν πέτασον, ὃν σᾶς ἐδώρησα κατὰ τὴν πρωΐαν ταύτην· λάβετε δὲ δακτύλιον, ἔχοντα ἀξίαν ἑκατὸν αὐτοκρατορικῶν χρυσῶν, λάβετέ τον ὡς ἀντάλλαγμα, ἀποζημιοῦν ὑμᾶς ἀφθόνως διὰ τὴν ἀπώλειαν, ἣν ἐξ αἰτίας μου ὑφίστασθε, ἐνῷ πεντήκοντα δακτύλιοι, ὡς οὗτος δὲν ἔχουσιν ἀξίαν δι' ἐμὲ ὅσην παλαιὸς πέτασος, ὃν φέρω πρὸ πολλῶν ἐτῶν.

Εἰς ταύτην τὴν περὶ ἀποδόσεως τοῦ τριγώνου πετάσου αἴτησιν Φραγκίσκου τοῦ Β'. ὁ ἀρχιτέκτων κατέστη ἀλληλοδιαδόχως πελιδνὸς, ἐρυθὸς, ἰόχρους, εἶτα δ' ὅλα τὰ χρώματα συγχρόνως. Περιέστρεφε ἐν τῷ κοιλώματί των τοὺς μεγάλους καταπεπληγμένους ὀφθαλμούς του, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν, καὶ ὁ ἱδρὼς κατέρρεεν εἰς ὑπερμεγέθεις διαυγεῖς θρόμβους ἐπὶ τῶν παρειῶν του.

— Τί λοιπόν! ἐξηκολούθησεν ὁ αὐτοκράτωρ, δὲν ἠκούσατε;

— Δέομαι τῆς μεγαλειότητός σας, νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ἀπήντησεν ὁ Weissberg, τρέμων δικην φύλλου· ἤκουσα καλῶς, ἀλλά...

— Δὲν τὸν ἔχετε πλέον εἰς τὴν κατοχήν σας...

— Ὦ! Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ δυστυχὴς ἀρχιτέκτων, διακόπτων τὸν αὐτοκράτορα.

— Καὶ λοιπόν! τότε, τί δηλοῖ τὸ συγκεχυμένον τοῦτο ἦθος, αἱ ἐκφωνήσεις αὗται, οἱ στεναγμοὶ οὗτοι;

— Εἶναι ὅτι, εἶναι ὅτι...

— Μὲ κάμνητε ἀνυπόμονον, ἐπὶ τέλους εἶναι ὅτι... Ἴδωμεν, ἀποτελειώσατε.

Ὁ Weissberg ἀπώλεσε σχεδὸν τὸ λογικὸν, δὲν ἔβλεπε πλέον, αἱ δὲ κνῆμαι του μετὰ δυσκολίας τὸν ὑπηρέτουν. Φραγκῖσκος ἐν τούτοις ὁ Βος προσήλου ἐπ' αὐτοῦ βλέμματα ἐπίμονα· τὰ βλέμματα δὲ ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἔφλεγον τὸν ἀρχιτέκτονα μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων, κατώρθουν ν' ἀποπλανῶσιν ἐπὶ μᾶλλον τὸ λογικόν του.

— Εἶναι ὅτι, ἀπήντησε φωνῇ διακεκομμένῃ, εἶναι ἐν τῇ κατοικίᾳ μου.

— Ὦ! Τοῦτο λοιπὸν σοὶ προὐξένησεν ἱδρῶτα αἵματος καὶ ὕδατος! ἀνέκραξεν ὁ αὐτοκράτωρ, ῥηγνύμενος εἰς γέλωτα. Γινώσκω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι ἐν τῇ κατοικίᾳ σας, ἀφοῦ τὸν ἐκομίσατε ἐκεῖ κατὰ τὴν πρωΐαν ταύτην. Λάβετε λοιπὸν τὸν κόπον νὰ τὸν ζητήσητε, ἢ, ἐὰν τὸ προτιμᾶτε, λέγω ἐγὼ εἴς τινα τῶν τοῦ οἴκου μου.

Ὦ! Ὄχι! ὄχι! εἶπε ζωηρῶς ὁ ἀρχιτέκτων ὀπισθοχωρήσας δύο βήματα, ὡς εἰ ἐβάδιζεν ἐπὶ

σιδήρου ἐρυθροῦ· θὰ ὑπάγω κάλλιον ἐγὼ αὐτός. Ἡηγαίνω, ἐπανέλαβον, ἕλκων πρὸς ἑαυτὸν τὴν θύραν, καθ' ἧς προσέκρουσεν, ἀφοῦ ἐν τῇ ταραχῇ του ἀνέτρεψε μεγαλοπρεπῆ δίσκον ἐκ κογχυλίων, ἔργον δεξιότητος καὶ ὑπομονῆς, προσφερθὲν Φρακίσκῳ τῷ Βῳ ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐργοστασίου Ῥοζάν. Ἕκαστον δὲ τὸν τεμαχίων, ἅτινα τὸν συνέθετον, εἶχε ἀξίαν τοὐλάχιστον 200 φλορινίων,

Εἰς τὸν θόρυβον, ὃν προὐξένησεν ὁ δίσκος, πίπτων, ὁ Weissberg ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐψέλλισε λόγους τινὰς ἀκατανήτους· εἶτα δὲ, οἱονεὶ κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος τοῦ φόβου, ὅστις δίδει πτερὰ, ὡς ἕκαστος τὸ γινώσκει, ὥρμησεν ἔξω τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐνδιαιτημάτων καὶ ἠφανίσθη.

— Εἶναι τρελλὸς! βεβαιότατα, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, χωρὶς νὰ ἀποδείξῃ ἄλλως ἢ διὰ μόνης τῆς ἐκφωνήσεως ταύτης τὴν λύπην, ἣν ἠσθάνθη ἐπὶ τῇ καταπτώσει τοῦ δίσκου.

Εἶναι τρελλὸς! ἐπανέλαβεν, ἀπὸ τῆς πρωΐας ταύτης, ὅτε τῷ ἐδώρησα τὸν πέτασόν μου.

Μονολογῶν οὕτω Φρακῖσκος ὁ Βος συνέλεγε τὰς φιαλίδας τοῦ δίσκου, ὁ ὁποῖος ὡς ἐκ θαύματος οὐδεμίαν ὑπέστη βλάβην. Ἡ πυκνότης τοῦ τάπητος, δι' οὗ τὸ ἔδαφος ἦν κεκαλυμμένον, ἐξησθένησε τὴν ὁρμὴν τῆς πιέσεως καὶ προεφύλαξεν οὕτω τὴν καταστροφὴν τοῦ σπανίου τούτου ἀριστουργήματος· Ἡ ἀνεπιτηδειότης τοῦ ἀρχιτέκτονος οὐδὲν ἔσχε λοιπὸν δυσάρεστον ἀποτέλεσμα.

III.

Ὁ Σπιελδόρρος ἐκάθητο ἐντὸς εὐρέος θρονίου ἐκ δέρματος τῆς Potrnensiedel, τάς κνήμας ἔχων διεσταυρωμένας τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν δύο χειρῶν τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὅτε κτύπημα ἰσχυρὸν ἐπὶ τῆς θύρας, διέκοψε τὰς ῥωμαντικὰς σκέψεις του. Νέου δὲ κτυπήματος ζωηροῦ διαδεχθέντος τὸ πρῶτον :

— Τίς τολμᾶ νὰ κτυπᾷ οὕτως; ἀνέκραζεν ὁ Λεοπόλδος, πορευόμενος ἵν' ἀνοίξῃ.

Ἀλλὰ μόλις ἐπὶ τῶν στραφίγκων στραφείσης τῆς θύρας, ὁ ἰατρὸς τῶν θωρακοφόρων ἠνέῳξε μεγάλους τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐποίησε χειρονομίαν ἐκπλήξεως καὶ ἔβαλε φωνὴν, μηδὲν τὸ ἀπειλητικὸν ἔχουσαν. Ἀνεγνώρισεν ἐν τῇ ὀχληρᾷ ταύτῃ ἐπισκέψει τὸν ἀρχιτέκτονα Weissberg, τὸν πατέρα τῆς Λουΐζης.

— Κύριε Λεοπόλδε, εἶπεν ὁ Κος weissberg ἅμα εἰσελθὼν, λησμονήσατε, σᾶς παρακαλῶ, τὴν τῆς πρωΐας ταύτης ἄρνησίν μου. δύνασθε νὰ μοὶ σώσητε τὴν ζωὴν, τὸ θέλετε;

Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ ἀρχιτέκτονος, ὁ Σπιελδόρρος, ἐμπλησθεὶς χαρᾶς, ἐδράξατο τῆς χειρὸς, ἥτις τῷ προὐτείνετο, καὶ τὴν ἔσεισε μετὰ στοργῆς.

Ὑπολαβὼν δὲ ὅτι ἡ Λουΐζα κατώρθωσε νὰ κάμψῃ τὸν πατέρα της καὶ ὅτι ὁ Weissberg, συγκινηθεὶς ἐκ τῶν δακρύων τῆς θυγατρός του, ἐπέμπετο ὑπὸ ταύτης, ἵν' ἀναιρέσῃ τοὺς σκληροὺς λόγους, δι' ὧν εἶχεν ὑποδεχθῇ τὴν κατὰ τὴν πρωΐαν ταύτην γενομένην αἴτησιν.

— Νὰ λησμονήσω τὴν ἄρνησίν σας! ἀνέκραζεν ὁ ἐρωτόληπτος Λεοπόλδος. Ἀ! Τοῦτο ἐγένετο ἤδη, σεβαστέ μοι Κ. Weissberg· δὲν τὸ σκέπτομαι πλέον, πιστεύσατε δὲ εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου. Ἡ πρότασίς σας αὕτη μὲ καθιστᾷ τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ μοὶ εἴπατε, ἐὰν ἤκουσα καλῶς, ὅτι δύναμαι νὰ σᾶς σώσω τὴν ζωήν· ὁμιλήσατε· ἐστὲ δὲ βέβαιος ὅτι αἱ ὧραί μου, ὁ βραχίων μου, τὸ ξίφος μου εἰσὶν ὑπὸ τὰς διαταγάς σας. Ὅθεν σεβαστὲ Κ. Weissberg, τί πρέπει νὰ κάμω;

— Πρέπει νὰ μοὶ ἀποδώσητε ἢ νὰ μοὶ πωλήσητε τὸν πέτασον τοῦτον, ὃν βλέπω ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐκείνης, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιτέκτων, ῥιπτόμενος πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν πῖλον.

— Νὰ σᾶς τὸν πωλήσω! μὲ ἀδικεῖτε! Λάβετέ τον, σᾶς τὸν ἀποδίδω, εὐχαρίστως τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἀνήκει ὑμῖν, ἐὰν δὲν μὲ ἠπάτησαν, ἀφοῦ τὸν ἐλάβετε ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

— Γενναῖε καὶ ἀγαθὲ νεανία! μὲ σώζεις ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ τάφου εὑρισκόμενον! μὲ ἐμποδίζεις τοῦ ν' ἀποθάνω ἐξ αἴσχους καὶ θλίψεως.

— Ἀλλ' ἡ χαρὰ σᾶς ἀποπλανᾷ, βεβαίως· συνέλθετε σεβαστὲ Κ. Weissberg· θέλετε νὰ σᾶς προσφέρω ποτήριον Kirsche-waser.

— Εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ὁ ἀρχιτέκτων.

— Τί λοιπὸν σᾶς συνέβη, διατί σᾶς ἐμποδίζω τοῦ ν' ἀποθάνητε ἐξ αἴσχους καὶ θλίψεως, ἀποδίδων ὑμῖν τὸν πέτασον τοῦτον . . . . . ὅστις δὲν εἶναι τόσῳ καινὸς, τῇ ἀληθείᾳ, προσέθηκε μειδιῶν;

— Φαντάσθητε, Κ. Λεοπόλδε, ὅτι ἡ μεγαλειότης του μοὶ ἐδώρησε τῇ πρωΐᾳ, τὸν πέτασον τοῦτον πρὶν ἢ ἀναχωρήσωμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν λουτρῶνων τῆς Augarten. Ἀλλ' ἡ ὑψηλὴ αὕτη τιμὴ μοὶ ἐφάνη ὅτι ἦτο ὑβριστικὴ ἀστειότης, δι' ὃ ἔδωκα, ἐξερχόμενος τῶν ἀνακτόρων, τὸ κάλυμμα τοῦτο εἰς τὸν πρῶτον ὑπηρέτην ὃν συνήντησα. Σφάλμα ἀληθινόν! ὅπερ ἠδύνατο νὰ γείνῃ πρόξενον μεγαλειτέρων δι' ἐμὲ δυστυχιῶν. Ὅτε ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ περιπάτου, ὁ αὐτοκράτωρ πληγεὶς ἐκ τοῦ νέου πετάσου, ὅστις δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὸ σχῆμα τῆς κεφαλῆς του, μοὶ ἀνεζήτησε τὸν παλαιὸν, καὶ ὅπως μὲ ἀποζημιώσῃ, εἶπε, διὰ τὴν ἀπώλειαν, ἣν θὰ ὑποστῶ, μοὶ προσέφερε τὸν δακτύλιον τοῦτον, ἀναγκάζων με νὰ τὸν δεχθῶ. Ἐννοεῖτε ἤδη τὴν ἀπελπισίαν μου. Δὲν ἐγίνωσκον πῶς νὰ τῷ ὁμολογήσω ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔπραξα. Ψελλίζων δὲ φράσεις ἀκατανοήτους, ἀνατρέπω ἐν τῇ ταραχῇ μου πολύτιμόν τινα δίσκον, ἔργον ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐργοστασίου, καὶ τρέχω ἵνα ἐρωτήσω τὸν ὑπηρέτην τὶ ἀπέγεινεν ὁ πέτασος τῆς μεγαλειότητός του. Μανθάνω λοιπὸν ὅτι εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν κατοχὴν δύο θωρακοφόρων, οἵτινες ὤφειλον νὰ ὦσιν ἐν τῷ καπηλείῳ Βεκολίννη. Πετῶ εἰς τὸ καπηλεῖον, συναντῶ τῷ ὄντι τοὺς δύο ἀνθρώπους, ἐξερχομένους τοῦ οἴκου τοῦ Ἰταλοῦ τούτου· ἐρωτῶ αὐτοὺς, οἵτινες μοὶ ἐγνωστοποίησαν ὅτι ὁ πέτασος ἠγοράσθη παρ' ὑμῶν, καὶ ἰδοὺ ἐγώ. Βλέπετε καλῶς ἤδη ὅτι μοὶ σώζετε τὴν ζωὴν, ἀποδίδοντές μοι αὐτὸν, καὶ διότι δύναμαι νὰ παρουσιασθῶ ἔτι ἐνώπιον τοῦ ἐξόχου αὐτοκράτορος, ἀφοῦ τῷ ἐπαναφέρω τὸν τιμαλφῆ πέτασόν του.

Ναὶ, τιμαλφὴς πέτασος! ἐπανέλαβε, σφίγγων ἐπὶ τῆς καρδίας του τὸν πέτασον Φραγκίσκου τοῦ Βου, τοῦ ὁποίου ἀργυροειδής τις ζώνη, ἥτις διέγραφεν ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος ἰδιότροπα ἀραβουργήματα, ἐδήλου τὰς ἀναριθμήτους καὶ ἀρχαίας ὑπηρεσίας.

— Ἀλλὰ σᾶς ἐγκαταλείπω, ὑπέλαβεν ὁ ἀρχιτέκτων, διότι ἡ μεγαλειότης του ἀναμένει τὴν ἐπιστροφήν μου μετ' ἀνυπομονησίας, δὲν πρέπει δὲ νὰ παρατείνω ἐπὶ πλέον αὐτήν. Εὐτυχῶς τὰ ἀνάκτορά εἰσι πλησιέστατα.

— Ἀλλὰ στιγμὴν, εἶπεν ὁ Λεοπόλδος ὁρμῶν πρὸς τὴν θύραν· δὲν σᾶς ἀπέστειλε λοιπὸν ἡ δεσποινὶς Λουΐζα πρὸς ἐμέ; μηδὲ μοὶ φέρετε γλυκεῖάν τινα ἐλπίδα, ὅπως ἀναιρέσητε τὴν τῆς πρωΐας ταύτης ἄρνησίν σας, ὅπως μοὶ ὑποσχεθῆτε ἐκείνην, ἣν ἀγαπῶ, χάριν τῆς ὁποίας ἐδέχθην τὴν ἐπίσκεψίν σας;

— Ἀλλ' οὐδέποτε σᾶς εἶπον . . .

— Ὄχι, ἐξηκολούθησεν ὁ Σπιελδόρρος, διακόπτων αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἐνόμισα. Ἀπόδοτέ μοι τὸν πέτασον τοῦτον, Κ. Weissberg, τὸν ἠγόρασα· σᾶς τὸ εἶπον· μοὶ ἀνήκει λοιπὸν καὶ δὲν θὰ σᾶς ἐπιτρέψω νὰ τὸν λάβητε, ἐκτὸς ἐὰν μὲ δέχησθε ὡς γαμβρόν.

— Περὶ τούτου σκέπτεσθε, Κ. Λεοπόλδε; ἀπήντησεν ὁ ἀρχιτέκτων, ἀλλ' ὅμως διὰ φωνῆς ἱκετευτικῆς, ὅτι θ' ἀλλάξω δηλονότι τὴν θυγατέρα μου ἀντὶ πετάσου. Διότι ἐπὶ τέλους, ἐξηκολούθησε, πλησιάζων τῷ ἰατρῷ καὶ προσπαθῶν νὰ τὸν κάμψῃ, ὁ πῖλος οὗτος, ὃν φέρετε ἤδη ὡς προῖκα, δὲν προσθέτει τι περισσότερον εἰς τὴν περιουσίαν σας.

— Ὄχι τὴν Λουΐζαν, ὄχι τὸν πέτασον! ὑπέλαβεν ὁ Σπιελδόρρος, ἀποσπῶν αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Κ. Weissberg· ἐκλέξατε.

— Ὦ! Θεέ μου! Θεέ μου! θέλετε λοιπὸν τὸν θάνατόν μου!

— Ὄχι, προτιμῶ τὴν χεῖρα τῆς θυγατρός σας.

— Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, σκέφθητε καλῶς. Εἶσθε τῷ ὄντι ἀνὴρ ἀξιότιμος, γενναῖος καὶ ἄδολος στρατιώτης, σοφὸς ἰατρὸς, γινώσκω πάντα ταῦτα . . . . ἀλλὰ δὲν ἔχετε τίποτε, τίποτε, ἡ δὲ Λουΐζα θὰ ἔχῃ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων της ἑκατὸν χιλιάδας φιορινίων, καλῶς ἠριθμημένων. Παρατηρεῖτε ἑπομένως ὅτι, ἐκεῖνο ὅπερ ἀπαιτεῖτε, εἶν' ἀδύνατον, ὅτι δὲν δύνασθε νὰ γείνητε σύζυγός της.

— Αἴ καλά! ἐὰν ἀπεφασίσατε ὁριστικῶς, ἀπεφάσισα κἀγὼ ἐπίσης· δὲν θὰ δώσω δηλονότι τὸν πέτασον τοῦτον εἰμὴ μόνον τῷ πενθερῷ μου. Τώρα δὲ ἐπιστρέψατε εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐὰν θέλητε, καὶ ἀναφέρατε τοὺς λόγους μου πρὸς τὴν μεγαλειότητά του, ἐὰν τοῦτο ἁρμόζει ὑμῖν. Δὲν ἔχω πλέον τι ν' ἀποκριθῶ.

Ἀφοῦ μετεχειρίσθη ἀλλὰ μάτην ὑποσχέσεις καὶ δεήσης, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ κλονίσῃ τὴν τοῦ Σπιελδόρρου ἀπόφασιν, ὁ ἀρχιτέκτων, ἀπελπισθεὶς, ἀπεσύρθη, ἀναμένων τὸ ἀπειλητικὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

IV.

Δὲν ἦτο μακρὰν ἀληθῶς, ὡς προεδήλωσεν ὁ Κ. Weissberg ἐκ τῆς ἐν Bourgplatz οἰκίας

τοῦ Λεοπόλδου τὸ ἀνάκτορον τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Αὐστρίας. Ἀλλ' ὅμως ὁ δυστυχὴς ἀρχιτέκτων εἶχε χρείαν πλέον ἢ ἡμισείας ὥρας, ὅπως διανύσῃ τὴν ἀπόστασιν ταύτην. Δὲν ἐτόλμα νὰ καταφρονήσῃ τὰ βλέμματα Φραγκίσκου τοῦ Β', ὃν ὤφειλε νὰ πληροφορήσῃ περὶ τῆς βεβηλώσεως, ἣν ὁ πέτασός του ὑπέστη. Προὐτίμα μᾶλλον νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν Δούναβιν ἢ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἔρριψε τυχαίως πρὸς ὑπηρέτην ὡς πρᾶγμα ποταπὸν μηδαμινῆς ἀξίας, δῶρον τοῦ ἡγεμόνος.

Τὰς συμβουλὰς ταύτας τῷ ἔδιδεν ὁ Σατανᾶς ἀλλ' ὁ Κ. Weissberg ἦν πολὺ αὐστηρὸς καθολικός, ἵν' ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ πειρασμοῦ. Οὕτως ἀφοῦ ἐφ' ἱκανὸν ἐδίστασε χρόνον, περιῆλθε τὸ Bourgplatz, ἀνέβη καὶ κατέβη τὰς κλίμακας τῶν ἀνακτόρων. Ὁ πατὴρ τῆς Λουΐζης, ἀναθαρρυνθεὶς, ἐπὶ τέλους διῆλθεν εὐτόλμως τὰ ἐνδιαιτήματα καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ αὐτοκράτορος.

— Χάριν! χάριν! ἀνέκραξεν ὁ γέρων, πίπτων εἰς τοὺς πόδας Φραγκίσκου τοῦ Β', διὰ φωνῆς, ἣν ἡ ταραχὴ καθίστα τρέμουσαν.

— Τί σᾶς συνέβη, ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ, κλίνων πρὸς αὐτὸν, ἵνα τὸν βοηθήσῃ νὰ ἐγερθῇ.

— Ὄχι, ὄχι, ὑπέλαβεν ὁ ἀρχιτέκτων, συνάπτων τὰς χεῖρας, εἶμαι ἄθλιος, ἀνάξιος τῆς ὑψηλῆς εὐνοίας, δι' ἧς μοὶ προσφέρεσθε. Θὰ μείνω εἰς τὴν θέσιν ταύτην μέχρις οὗ ἀπολαύσω τῆς συγγνώμης τοῦ σφαλματός μου.

— Αἴ λοιπόν! σᾶς συγχωρῶ εἶπεν Φραγκῖσκος ὁ Βος ὅστις ἐνόμισε πλέον ὅτι ὁ ἐγκέφαλος τοῦ Κου Weissberg ἔφθασεν εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ταραχῆς· ἀλλὰ, πρὸς Θεοῦ! ἐξηγήσατέ μοι τὸ σφάλμα, ὅπερ ἐπράξατε καὶ τὸ μυστήριον τῆς διαγωγῆς σας.

Τότε ὁ ἀρχιτέκτων, ἐμψυχωθεὶς ἐκ τῶν εὐμενῶν λόγων τοῦ ἡγεμόνος του, τῷ ἐδήλωσε τὴν χρῆσιν πρὸς ἣν μετεχειρίσθη τὸν αὐτοκρατορικὸν πέτασον, τὴν πρὸς δύο θωρακοφόρους ἐγκατάλειψίν του, τὴν φιλοξενίαν, ἣν τῷ προσέφερεν ὁ ἰατρὸς τοῦ Ζου συντάγματος, τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Λεοπόλδου, καὶ τὴν ἄρνησίν του.

— Ἰδοὺ λοιπὸν τέλος τὸ τρομερὸν τοῦτο μυστήριον! ἀνέκραξεν ὁ αὐτοκράτωρ, μειδιῶν· ἐδώκατε δηλαδὴ τὸν πέτασόν μου τῷ προστυχόντι ὑπηρέτῃ, καὶ δὲν θὰ ἐπαινέσω μὲν βεβαίως τὴν πρᾶξιν σας ταύτην, διότι δὲν εἶναι οὔτ' ἔντιμος, οὔτε ἀξία ἀνθρώπου, ὃν ἐθεώρουν ὡς οἰκεῖον, ἀλλ' οὐχ' ἧττον ὅμως δὲν ἦτο λόγος οὗτος διὰ ν' ἀπολέσῃ τις τὸ λογικὸν καὶ ἀνατρέψῃ τὸν πολύτιμον μικρὸν δίσκον, ὃν μοὶ προσήνεγκον οἱ τοῦ ἐργοστασίου Rosan ὑπήκοοί μου. Ὁ ἰατρὸς οὗτος τοῦ Ζου συντάγματος τῶν θωρακοφόρων ἔδωκεν ἡμῖν ὡραῖον παράδειγμα σεβασασμοῦ, εἰσὶν ἄξια καὶ τὰ κοινότερα πράγματα, τὰ ἐξ ἡμῶν προερχόμενα: διότι εἶναι δῶρα ἡγεμόνος. Ὀνομάζετε αὐτὸν Λεοπόλδον Σπιελδόρφον; Τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν μοὶ εἶναι ἄγνωστον, εἶναι ὄνομα πιστοῦ ὑπηρέτου, ἀνδρὸς τιμίου, σοφοῦ καὶ μετριόφρονος, τρεῖς ἰδιότητας, τὰς ὁποίας σπανίως ἀπαντῶμεν παρὰ τῷ αὐτῷ ἀτόμῳ. Ἂς ἀποστείλωσιν νὰ ζητήσωσι τὸν Κον Λεοπόλδον Σπιελδόρφον, ἰατρὸν τοῦ Ζου συντάγματος τῶν θωρακοφόρων, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν στρατηγὸν Λοδερέρον. Ἐπιθυμῶ νὰ μάθω ἀπὸ τοῦ στόματός του τὸ αἴτιον, δι' ὃ ἀπεφάσισε ν' ἀποκριθῇ ἀποφατικῶς πρὸς τὴν αἴτησίν σας.

Στιγμὰ τινὰς μετὰ τὴν μεταβίβασιν τῆς διαταγῆς Φραγκίσκου τοῦ Βου πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν τῆς ὑπηρεσίας, ὁ Λεοπόλδος εἰσήγετο παρὰ τῷ αὐτοκράτορι.

— Κύριε Σπιελδόρφε, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ μεθ' ἡδύτητος, διατὶ δὲν ἠθελήσατε ποσῶς νὰ συγκατανεύσητε καὶ νὰ ἀποδώσητε Κ. Weissberg τὸν πέτασον, ὃν ἐζήτησε παρ' ὑμῶν.

— Μεγαλειότατε ἀπήντησεν ὁ Λεοπόλδος, θὰ ὁμιλήσω μετ' εἰλικρινείας· δύο αἴτια μὲ ὤθησαν πρὸς τοῦτο, τὸ μὲν ἡ ἡδονὴ, ἣν ἠσθανόμην, τηρῶν πρᾶγμα ἀνῆκον τῇ μεγαλειότητί σας.

— Καὶ τὸ δεύτερον; ἠρώτησε Φραγκῖσκος ὁ Βος.

— Τὸ δεύτερον, ὑπέλαβεν ὁ Λεοπόλδος, ἡ πεποίθησις, τὴν ὁποίαν εἶχον ὅτι ὁ Κ. Weissberg, ὁμολογῶν τὴν τύχην, ἣν ἔσχεν ἐξ αὐτοῦ ὁ πέτασος τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, θὰ ἐμηδενίζετο ἀπέναντι τῶν ἀπείρων ὑμῶν εὐεργεσιῶν.

— Τὸ αἴτιον τοῦτο δὲν εἶναι σχεδὸν χριστιανικὸν, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ φωνῇ αὐστηρᾷ καὶ προσηλῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ τῶν θωρακοφόρων· τί συμφέρον ἔχετε λοιπὸν, Κύριε, ἵν' ἀποσύρω τὴν πρὸς τὸν Weissberg εὐμένειάν μου;

Ἐν δυσὶ λέξεσι, ὁ Λεοπόλδος διηγήθη Φραγκίσῳ τῷ Βῳ τὴν αἴτησιν, ἣν εἶχεν ἀπευθύνει τῇ πρωΐα καὶ τὴν ἄρνησιν τοῦ ἀρχιτέκτονος.

— Τὰ πάντα ἐννοῶ τώρα, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ ἐπανέλαβε τὸ ἡδὺ καὶ εὔνουν τοῦ τόνου, ὅστις τῷ ἦν συνήθης. Μαντεύω δ' ὡσαύτως διατὶ ὁ Κ. Weissbrg ἀπεφάσισε ν' ἀποκρούσῃ τὴν αἴτησίν σας. Διότι εἶσθε πένης, Κ. Σπιελδόρφε, τοῦτο εἶναι τὸ ἔγκλημά σας, τὸ μόνον σας ἔγκλημα, ἀλλ' ὅπερ δὲν εἶναι ἀσύγγνωστον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τινων ἀνθρώπων. Ἀλλ' εἴπατέ μοι ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ αἰσθήματά σας ἡ δεσποινὶς Λουΐζα;

— Ἀλλὰ, μεγαλειότατε, δὲν γνωρίζω...

— Μὴ λησμονεῖτε ὅτι ὁ ἡγεμὼν σᾶς ὁμιλεῖ· οὐδεμία δηλονότι ἀδιακρισία ὑπάρχει ἐν τῇ ἐρωτήσει ταύτῃ. Ἀποκρίθητε ἀφόβως. Ἡ δεσποινὶς Λουΐζα συμμερίζεται τὸν ἔρωτά σας;

— Μεγαλειότατε, τὸ φρονῶ.

— Εἶσθε τούτέστι βέβαιος. Πολὺ καλὰ, Κ. Σπιελδόρφε, ἀπέκτησα πρὸ πολλοῦ χρέος τι πρὸς ὑμᾶς, χρέος ἱερὸν, τὸ ὁποῖον ὀφείλω νὰ ἐξοφλήσω σήμερον.

— Παρευρέθητε εἰς Echmichl, κύριε Σπιελδόλφε;

— Τὴν πρώτην ἐστράτευον τότε στρατείαν μου, μεγαλειότατε.

— Ἐνθυμοῦμαι τοῦτο. Εἰς Essling συνεπράξατε κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρὸς, πρὸς μετακόμισιν τῶν πληγωμένων εἰς περιφρούρητον νοσοκομεῖον. Βραδύτερον δὲ εἰς Wagram ἤλθετε ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ πυροβόλου, τὸ ὁποῖον ἐδεκάτευε τοὺς στίχους τῶν στρατιωτῶν μου, νὰ θεραπεύσητε αὐτοὺς μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Αἱ σφαῖραι ἔπιπτον βροχηδὸν πέριξ ἡμῶν, σφαῖρα δέ τις μάλιστα σᾶς διεπέρασε τὸν ὦμον, ἀλλ' ὅμως παρεμείνατε ἀνδρείως παρὰ τῇ θέσει σας, ἐπιλαθόμενος τῶν πόνων, τοῦ αἵματος, τὸ ὁποῖον ἔρρεεν ἐκ τῆς πληγῆς σας, ὅπως θέσητε ἔμπλαστρα καὶ ἀνακαλέσητε ἐν τῇ ζωῇ ἐκείνους, ὧν ἡ κατάστασις ἀπήτει ταχείας βοηθείας.

Οἱ ἡγεμόνες οἱ ἔχοντες τὴν εὐτυχίαν ν'ἀριθμῶσι μεταξὺ τῶν ὑπηκόων των ἄνδρας, οἷος ὑμεῖς, δὲν θὰ ἠδύναντο ν' ἀμείψωσιν ἱκανῶς τὰς ἐκδουλεύσεις των.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὅθεν, Κύριε, μένετε παρ' ἐμοὶ ὡς ἰατρὸς ἐν τῷ οἴκῳ μου μὲ μισθὸν ἐξ χιλιάδων φλωρινίων.

— Ὦ Μεγαλειότατε! ἀνέκραξεν ὁ Λεοπόλδος, ὅλως συγκεκινημένος, ὁποία ἀμοιβή! πῶς ν' ἀποδείξω.....

— Ἐξακολουθῶν νὰ μὲ ὑπηρετῆτε μετὰ τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς πίστεως, ἧς τοσαῦτα μέχρι τοῦδε ἐδώκατε δείγματα.

Κύριε Weissberg, ἐξηκολούθησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀρχιτέκτονα, παρέχετε ὑμεῖς τὴν εὐκαιρίαν νὰ μὲ ὑποχρεώσητε νὰ λησμονήσω ὅ,τι προσβλητικὸν δι' ἐμὲ δύναται νὰ ἔχῃ ἡ διαγωγή σας.

Ἀπεποιήθητε τὴν χεῖρα τῆς δεσποινίδος θυγατρός σας τῷ ἰατρῷ τοῦ Ζου συντάγματος τῶν θωρακοφόρων, αἰτῶ νῦν αὐτὴν ἀφ' ὑμῶν διὰ τὸν ἰατρὸν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας.

Μανθάνει ἕκαστος τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ἀρχιτέκτονος.

— Καὶ τώρα, ὑπέλαβε Φραγκῖσκος ὁ Βος, στραφεὶς ἐκ νέου πρὸς τὸν Λεοπόλδον, εἶσθε διατεθειμένος νὰ μοὶ ἀποδώσητε τὸν πέτασόν μο

— Ἄ! Μεγαλειότατε! μὴ τὸ ἀπαιτῆτε, ἀπήντησεν ὁ Σπιελδόρφος. Τοῦ πετάσου τούτο εἰς ὃν τὴν εὐτυχίαν μου ὀφείλω πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ ἀποχωρισθῶ τοῦ λοιποῦ;

— Θὰ τὸν κρεμάσητε, ὡς λείψανον ἱερὸν, ἐν τῇ κατοικίᾳ σας, δὲν εἶναι ἀληθές; καὶ θὰ ἦναι τὸ πλουσιώτερον μέρος τῆς κληρονομίας τῶν τέκνων σας, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐπαναλαμβάνων αὐτολεξεὶ τὴν φράσιν τοῦ Κ. Weissberg.

— Μεγαλειότατε, φείσθητέ μου, χάριν! Ἐμόρμυρεν ὁ ἀρχιτέκτων, ὅστις ἐννόησε πρός τινα ἀπηυθύνοντο οἱ λόγοι Φραγκίσκου τοῦ Βου.

— Ἄγωμεν, οὐδὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον, πλὴν τῆς ὑποσχέσεως, ἣν ἀρτίως μοὶ ἐδώκατε, ὑπέλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ. Ἐνθυμοῦ ἐν τούτοις ὅτι μέλλω νὰ ὑπογράψω εἰς τὸ συμβόλαιον τοῦ Κ. Σπιελδόρφου. Ἅπαντες κερδαίνουσι νῦν, ἐγὼ δὲ μόνος στεροῦμαι τινὸς κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, εἶπε Φραγκῖσκος ὁ Βος γελῶν· στεροῦμαι τοῦ πετάσου μου.

Η ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΤΟΥ ΣΑΙΝ-ΡΟΖΩ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

—

I

Μεταξὺ τῶν θλίψεων ὅλων, θλίψις ἄπειρος βαθεῖα καὶ ἄρρητος, εἶναι ἀναμφιβόλως ἐκείνη' ἣν αἰσθάνεται πᾶς πατὴρ θεωρῶν τὸ τέκνον του δύο μόνον δακτύλους ἀπέχον τοῦ θανάτου.

Ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ πόνος δριμύτατος, δυστύχημα ἀνεπανόρθωτον, εἶναι ἡ ἀπελπισία ἰατροῦ βλέποντος τὸν υἱόν του θνήσκοντα εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Καὶ πράγματι, ὡς πατὴρ ὑποφέρει, καὶ ὡς ἰατρὸς ἀμφιβάλλει περὶ τῆς ἐπιστήμης.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπελπιστικὴ θέσις τοῦ Κ. δὲ Μαιζονὲβ καθ' ἣν ὥραν ἄρχεται ἡ διήγησις αὕτη.

Ὁ ἰατρὸς δὲ Μαιζονὲβ κατῴκει ἐξοχικόν τι μέγαρον κείμενον εἰς Ὁρμεσσὼν, χωρίον χλοερότατον, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖ τις ἐὰν ὑπάγῃ πεζῇ ἀπὸ Ἐπιναὶ-Λὲ-Σκὶν-Δενὶς εἰς Ἀνζιὲν καὶ τἀνάπαλιν.

Ἦτο ἀνὴρ πεντηκοντούτης σχεδὸν, μολονότι δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ τεσσαρακοντούτης· ἐκέκτητο κομψότητά τινα χαρακτῆρος, ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως ἐμαρτύρει θησαυρὸν εὐαισθησίας.

Ἀρχιατρὸς ἑνὸς τῶν κυριωτέρων νοσοκομείων, τῶν Παρισίων, διευθυντὴς ἀμισθὶ παθολογικοῦ τινος καταστήματος πρὸς χρῆσιν τῶν νέων ἰατρῶν, τῶν συναδέλφων του, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἰατρικὴ σχολὴ εἶχε παράσχει τὸ δίπλωμα ἄνευ τῆς ἐπιστήμης· ἠναγκασμένος ὑπὸ τῆς ἀπείρου πελατείας του ν' ἀφιεροῖ δεκαπέντε ὥρας τῆς ζωῆς του καθ' ἑκάστην, ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ, μετὰ εἴκοσιν ἔτη τοιαύτης ἐπιπόνου ἐργασίας, ἤρχετο ἤδη τρὶς τῆς ἑβδομάδος, καὶ ἐπὶ πέντε μόνον μῆνας ὅπως ἀναπαυθῇ ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ τοῦ ἰατροῦ οἰκογένεια συνίστατο ἐκ τῆς συζύγου του, τοῦ υἱοῦ του καὶ τῆς ἀνεψιᾶς του.

Ὁ υἱὸς ἦτο εἰκοσιπενταετὴς, ἡ ἀνεψιὰ δεκαεξαετής.

Ἡ ἀνεψιὰ εἶχε τὴν κόμην ξανθὴν, ὁ υἱὸς μέλαιναν.

Ὁ νεανίας ὠνομάζετο Λουκιανὸς, ἡ δὲ νεᾶνις Λουκία.

Ὅπερ προφανῶς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ φύσις ἔπλασε τὸν μὲν διὰ τὸν δέ. Καθόσον, τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ ἰδέα τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας δὲ Μαιζονέβ.

Ὅθεν, ἐσπέραν τινὰ, καθ' ἣν ὁ νεανίας ἦλθε νὰ δειπνήσῃ εἰς Ἀρμεσσὼν μίαν ὥραν ἀργότερα παρὰ τὸ σύνηθες, ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ ἤλεγξε ἠπίως τὴν ἔλλειψίν του ταύτην. Ὁ Λουκιανὸς ὑπετραύλισε λέξεις τινὰς ὅπως ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν· ἡ δὲ Λουκία ἔσπευδεν εἰς βοήθειάν του, ὅτε ὁ ἰατρὸς παρετήρησε τὸ ἠλλοιωμένον πρόσωπον τοῦ υἱοῦ του.

«Μήπως πεινᾶς Λουκιανέ;» εἶπε παρατηρῶν αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτί.

— Ὄχι, πάτερ μου, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας διὰ φωνῆς συγκεκινημένης.

— Ἐδείπνησας λοιπὸν, υἱέ μου; ἠρώτησεν ἡ μήτηρ.

— Ὄχι, μῆτερ, ἀπεκρίθη ὁ Λουκιανὸς ἀποπνίγων στεναγμόν· ὄχι, δὲν ἐδείπνησα.

— Τότε πρέπει νὰ δειπνήσῃς ὑπέλαβεν ἡ μήτηρ.

— Δὲν πεινᾷ ἐπανέλαβεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ ὅστις δὲν ἔπαυεν ἀτενίζων αὐτόν.

— Εἶναι λοιπὸν ἀσθενής; ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ ἐγειρομένη.

— Δὲν εἶναι ἀκόμη ἀσθενὴς, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρὸς ἐξετάζων τὸν σφυγμὸν τοῦ νεανίου, ἀλλὰ πλησιάζει. Ἀφησατέμας μόνους. Ἐκατερίνη· καὶ σὺ ἐπίσης μικρά μου Λουκία».

Ἡ μήτηρ μετὰ τῆς νεάνιδος ἀπεσήρθησαν.

«Κάθησον Λουκιανὲ, εἶπεν ὁ πατρὴ, καὶ ἂς συνομιλήσωμεν. Πρότινων μηνῶν εἶσαι μελαγχολικὸς, τέκνον μου, σκυθρωπὸς μάλλιστα. Ἀγνοῶ τι συμβαίνει ἐν σοὶ. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τὸ μάθω ἀφοῦ ἅπαξ δὲν ἐσκέφθης προηγουμένως νὰ μοὶ τὸ ἐμπιστευθῇς, ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι ἐὰν ἡ τιμὴ ἢ ἡ ζωή σου ἦτο εἰς κίνδυνον, θὰ συνεβουλεύσο τὸν πατέρα σου, ὡς τὸν ἀρχαιότερον φίλον σου».

Ὁ νεανίας ἠθέλησε νὰ τὸν διακόψῃ.

«Μὴ μοὶ ἀπεκρίνεσαι, εἶπεν ὁ πατρή· ἄκουσον με μᾶλλον. Εἶσαι εἰκοσαετής· στενοχωρεῖσε. Ἡ ζωγραφικὴ δὲν ἐπλήρωσε τὰς ἐλπίδας σου, ὁ βίος σου σοὶ φαίνεται ἀδιέξοδος· ἐσπούδασα τὴν ἠθικὴν κατάστασίν σου πρὸ ἑνὸς ἔτους. Εἶσαι ἀσθενὴς, καὶ εὗρον μέσον τι ὅπως σὲ ἰατρεύσω· πρέπει νὰ νυμφευθῇς».

Ὁ νεανίας ἀνεκίνησεν τὴν κεφαλήν.

«Περίμενον, εἶπεν ὁ πατὴρ ὅστις ἐννόησε τὸ κίνημα τοῦ νεανίου· τὴν σύζυγον τὴν ὁποῖαν σοὶ προσφέρω εἶναι ἡ Λουκία.

— Ἡ Λουκία! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας παρατηρῶν τὸν πατέρα του διὰ παραδόξου ὕφους ὡς νὰ μὴ ἐννόη δῆθεν τοὺς λόγους του.

— Ἀναμφιβόλως, ἡ Λουκία, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ. δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω πόθεν προέρχεται ἡ ἔκπληξίς σου αὕτη. Ἔχεις τίποτε ὥστε νὰ μέμφεσαι τὴν ἐξαδέλφην σου;

— Τίποτε, ἀληθῶς, πάτερ μου.

Δὲν εἶναι θαυμασίας ὡραιότητος.

— Εἶναι ἐξαισίας ὡραιότητος, πάτερ μου

— Ἀγαθότητος ἀπαραμίλλου, ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονέβ.

— Ἐξαιρέτου ἀγαθότητος, ἀπεκρίθη ὁ Λουκιανός.

— Πνεύματος κπὶ παιδείας τὰ μάλα καλλιεργηθέντων.

— Πνεύματος σπανίου καὶ μεγάλης παιδείας.

— Ἐνὶ λόγῳ, δὲν ἀνετράφης μετ' αὐτῆς καὶ δὲν τὴν γνωρίζεις κάλλιον παντὸς ἄλλου;

— Πράγματι τὴν γνωρίζω ἐκ παιδικῆς μου ἡλικίας καὶ νομίζω ὅτι ὀλίγαι δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτήν.

— Τότε, εἶπεν ὁ ἰατρὸς, πόθεν προέρχεται ἡ ἔκπληξίς σου αὕτη ὅταν ἐγὼ σοὶ προτείνω νὰ τὴν νυμφευθῇς;

— Δὲν τὴν ἀγαπῶ, πάτερ μου, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας.

— Πῶς δὲν τὴν ἀγαπᾶς! ἀνέκραξεν ὁ πατὴρ ἔκθαμβος. Ἔλα! εἶσαι τρελλός; ἢ συμφωνεῖς καὶ σὺ ἐπίσης μὲ τὰς φαντασιώδεις θεωρίας τῆς ἐποχῆς; Αὐτὰ λοιπὸν σοὶ διδάσκουσι εἰς τὸ ἐργοστάσιον τοῦ Κ. Δελακρουᾶ; Ἐξήγησόν μοι σὲ παρακαλῶ, διατὶ δὲν ἀγαπᾶς νεάνιδα ὡραιότητος, ἀγαθότητος, ἀρετῆς, ἀπάντων ἐν αὐτῇ τελειοποιημένων;

— Τὴν ἀγαπῶ ὑπὲρ τὸ δέον, πάτερ μου· ἐὰν ἡ ζωὴ αὐτῆς ἦτο εἰς κίνδυνον, θὰ ἔδιδον εἰς ἀνταλλαγὴν τὴν ἐδικήν μου· ἑνὶ λόγῳ, τὴν ἀγαπῶ ὡς ἀδελφήν μου, καὶ ὄχι περιπλέον.

— Λουκιανέ! Λουκιανέ! προσέθηκεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ σείων θλιβερῶς τὴν κεφαλήν. Ὅτε ἔλαβον τὴν ἰδέαν νὰ νυμφευθῶ τὴν μητέρα σου, δὲν μὲ ὁδήγησε τὸ πάθος εἰς τοῦτο, ὄχι! τὰ πάθη ὁμοιάζουσι τὰς πυρκαϊὰς αἵτινες δίδουσι περισσοτέρας φλόγας ἢ ἡ ἑστία, ἀλλ' αἵτινες καταστρέφουσι τὴν οἰκίαν. Ἠρώτησα τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τοὺς φίλους τῆς οἰκίας, τοὺς γείτονας τῆς μητρός σου· εἴδον ὅτι ἦτο ἀξιέραστος νέα, καλὴ ἀδελφὴ, καλὴ φίλη, καλὴ σύντροφος, καὶ οὐδὲν ἠρώτησα περιπλέον. Τὴν ἐνυμφεύθην. Ἔκτοτε παρῆλθον τριάκοντα ἔτη, υἱέ μου, καὶ ὅμως δὲν μετεμελήθην ποσῶς. Δὲν ἐννοῶ λοιπὸν τὸ πάθος αὐτὸ ὅτε πρόκειται νὰ ἐκλέξωμεν τὴν σύντροφον τοῦ ὅλου βίου μας. Σὲ ἀνέθρεψα ὡς πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει ν' ἀναθρέψῃ τὸ τέκνον του, ἐλευθέρως, χωρίς ποτε νὰ παραβιάσω τὰς ὀρέξεις σου. Ἤμην ἰατρός· ἡ ἰατρικὴ ἦτο διὰ σὲ ἓν στάδιον, μία τύχη, μία ὑπόληψις καθ' ὅλα ἕτοιμος· ἐπεθύμουν νὰ σὲ ἴδω ἐναγκαλιζόμενον τὴν ἐπιστήμην μου· ἐπόθησας τὴν ζωγραφικὴν, σὲ ἀφῆκα ἐλεύθερον· δὲν δύνασαι λοιπὸν νὰ μὲ κατηγορήσῃς ἐπὶ πατρικῷ ἐγωϊσμῷ.

Ὁ νεανίας ἐζήτησε νὰ τὸν διακόψῃ, ἀλλ' ὁ ἰατρὸς ἐξηκολούθησε.

— Ἄφες με νὰ τελειώσω, σήμερον σὲ βλέπω μελαγχολικὸν, πάσχοντα, πυρέσσοντα, καὶ ζητῶ φάρμακόν τι τοῦ πάθους σου. Σοὶ προτείνω νὰ νυμφευθῇς τὴν ἐξαδέλφην σου, φαίνεσαι ἐκπληττόμενος ὡς νὰ σοὶ ἐπρότεινον ἀπρεπῆ τινα γάμον, ἢ κανένα γάμον χρημάτων. Ἀλλ' ἡ προσφερθεῖσά σοι σύζυγος δὲν εἶναι δυσειδής τις γυνὴ οὔτε γυνὴ πλουσία· εἶναι ἡ Λουκία! Εἶναι ἡ χαρὰ τοῦ παρελθόντος, τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ μέλλοντος βίου μου· εἶναι ὁ φύλαξ ἄγγελος τῆς οἰκίας τὸν ὁποῖον θέλω νὰ σοὶ δώσω ὡς σύντροφον. Φαίνεται, τέκνον μου, πῶς δὲν μ' ἐννοεῖς, ἢ μᾶλλον ἔχεις ἰσχυρόν τι αἴτιον εἰς τὸ ν' ἀρνῆσαι νὰ μ' ἐννοήσῃς.

— Πάτερ μου! ἀνέκραξεν ὁ Δουκιανὸς ὅλως τεταραγμένος καὶ νεύων χαμαὶ, ἐὰν μοὶ ἐπετρέπετο νὰ σᾶς εἴπω...

— Δὲν σοὶ ἐρωτῶ τὸ μυστικόν σου, εἶπεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ τείνων τὴν χεῖρα, ὅπως διακόψῃ τὸν νέον. Ἄλλως τε, ἐξηκολούθησε προχωρῶν δύο βήματα καὶ ἀτενίζων αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτὶ, πιστεύω ὅτι μαντεύω αὐτὸ ἐκ τῆς ταραχῆς σου. Δύναμαι νὰ κολακευθῶ, δὲν ἔχει οὕτω τέκνον μου, ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ πατρός σου δὲν εἶναι εἰς κίνδυνον;

— Ὦ! πάτερ μου, ἔσπευσε νὰ εἴπῃ ὁ νεανίας ἐπισυνάπτων τὰς χεῖρας, δύναμαι νὰ σᾶς ὁρκισθῶ...

— Εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, εἶπεν ὁ ἰατρὸς πλησιάζων ἔτι δύο βήματα, καὶ λαμβάνων τὴν χεῖρα τοῦ υἱοῦ του. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἠθική σου κατάστασις μὲ ἐνθαρρύνει, ἡ φυσική σου ὅμως μὲ ἀνησυχεῖ. Ἔχεις πυρετὸν τέκνον μου· πρέπει νὰ ὑπάγῃς ὅσῳ δύνασαι ταχύτερον εἰς τὴν κλίνην σου.

— Πάτερ μου! πάτερ μου! εἶπεν ὁ Λουκιανὸς ἀτενίζων τὸν Κ. δὲ Μαιζονὲβ μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων.

—Λοιπόν! τί συμβαίνει; εἶπεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ περιβάλλων αὐτὸν διὰ τῶν βραχιόνων του. Κλαίεις, τέκνον μου· διατί κλαίεις;»

Ὁ νεανίας ἐρρίφθη, ὡς μικρὸν παιδίον, εἰς

τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός του καὶ ἔχυσε χείμαρρον δακρύων. Ὁ ἰατρὸς ἔλαβε τὴν κεφαλὴν τοῦ νέου εἰς τὰς χεῖράς του, τὸν παρετήρησε μετὰ τρυφερότητος, καὶ τῷ εἶπε·

—Ὁποία δήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ λύπη σου, φυσικὴ ἢ ἠθικὴ, εἰπέ μοι τὸ μυστικὸν αὐτὸ, τέκνον μου.

— Πάτερ μου! ἀνέκραξεν ὁ Λουκιανὸς ὁλολύζων, ἐκείνη ἧς ἐρῶμαι ἀποθνήσκει ἐντὸς ὀλίγου.

— Δὲν εἶμαι πλησίον σου, ἀγαπητόν μοι τέκνον; εἶπεν ὁ ἰατρὸς περιπτυσσόμενος αὐτόν.

Εἶτα στραφεὶς αἰφνιδίως πρὸς τὸ μέρος τῆς αἰθούσης εἰς ἣν εἶχον ἀποσυρθῆ ἡ σύζυγός του καὶ ἡ ἀνεψιά του, ἔκραξε μετὰ φωνῆς βροντώδους· «Αἰκατερίνη! Λουκία! Ἰωάννη! Γενεβιέβη! κράζων ἐναλλὰξ τὴν οἰκίαν ὅλην, ὡσεὶ ἡ οἰκογένεια ἅπασα ἦτο ἀναγκαία ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ υἱοῦ του.

Δὲν ἠρώτησε ποσῶς τὸν Λουκιανὸν ποία ἦτο ἐκείνη ἧς ἠρᾶτο, ἢ ὑπὸ ποίας θανατηφόρου ἀσθενείας κατελήφθη. Τί εἴδους ἦτο, ποῖον ἦτο τὸ ὄνομά της, καὶ μύρια ἄλλα περὶ ὧν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐρωτήσῃ. Ὄχι! δὲν ἐπληροφορήθη διὰ τίποτε. Ἐκείνη ἧς ὁ υἱός του ἠρᾶτο ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ, περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐσκέφθη, ἔκραξε δὲ συγχρόνως ἅπαντας ὅπως φθάσωσιν ἐκεῖ ὅσον δυνηθῶσι ταχύτερον εἰς βοήθειαν αὐτῆς· λέγων εἰς μὲν τὸν Ἰωάννην νὰ ζεύξῃ, εἰς τὴν Γενεβιέβην νὰ φέρῃ τὸ ἐπανωφόριόν του, εἰς τὴν Λουκίαν τὴν ῥάβδον του, καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του τὸν πίλον του.

Εἶτα περιπτυσσόμενος ζωηρῶς τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν ἀνεψιάν του, χωρὶς νὰ ἐξηγήσῃ αὐταῖς τὸ αἴτιον τῆς αἰφνιδίας ταύτης ἀναχωρήσεως, ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου καὶ ἀνεχώρησαν ἐσπευσμένως.

Εἰς διάστημα μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας ταχείας ὁδοιπορίας, ἡ ἅμαξα ἔστη εἰς τὴν ὁδὸν Καμαρτὲν, πρὸ οἰκίας ἧς τὸ ἐξωτερικὸν ἦτο ἀρκετὰ ὡραῖον.

Ἡ θυρωρὸς ἵστατο εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, ἔχουσα τὸ πρόσωπον ἀνήσυχον καὶ τὸ ἦθος περιδεές· ἐδέχθη δὲ, οὕτως εἰπεῖν, τὸν νεανίαν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ὅστις ἐπήδησεν ἔξω τῆς ἁμάξης λέγων·

—Πῶς ἔχει;

— Ἀλλοίμονον! ἀγαπητέ μοι κύριε, εἶπεν ἡ θυρωρὸς διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, σπεύσατε ν' ἀναβῆτε· ἡ πτωχὴ δεσποινὶς εἶναι εἰς χειρίστην θέσιν.

—Σωσάννα! Σωσάννα! ἀνέκραξε θλιβερῶς ὁ Λουκιανὸς ὑπερπηδῶν τὸ κατώφλιον τῆς θύρας.

Καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ πατρός του ὃν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἐὰν αὐτὸς τὸν ἠκολούθει, ἀνέβη ἀστραπηδὸν τοὺς τρεῖς ὀρόφους, οἵτινες ἔφερον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀσθενοῦς, ἀντηχούσης τῆς κλίμακος ἐκ τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης ἀναφωνήσεως.

«Σωσάννα! Σωσάννα!»

Εἰσώρμησε δὲ εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ ἐρρίφθη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὰς ἀγκάλας ἃς ἔτεινεν αὐτῷ ἡ νεᾶνις.

Μόλις ὅμως ἔστη παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν της, καὶ ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ, ὅστις εἶχεν ἀκολουθήσει αὐτὸν διὰ ταχύτητος ὅλως πατρικῆς, εἰσῆλθε σχεδὸν ταυτοχρόνως εἰς τὸ δωμάτιον.

Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς ἔστη ἐπί τινας στιγμὰς καταληφθεὶς ὑπὸ ἐκπλήξεως καὶ φρίκης, καὶ περιδεὴς σχεδὸν γενόμενος ἐκ τοῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του παρισταμένου θεάματος.

Καὶ ὄντως, εἰς τὸ βάθος τοῦ διὰ λευκῶν ὑφασμάτων ἐστρωμένου δωματίου, καὶ φωτιζομένου ὑπὸ ἀλαβαστρίνου λαμπτῆρος, ὡσεὶ βωμὸς τῆς Παρθένου, ὁ ἰατρὸς διέκρινε ἐπὶ λευκοτάτης κλίνης, καὶ πρὸ τῆς ὁποίας ἔμενε γονυκλινὴς ὁ Λουκιανὸς, τὴν ἡμιθανῆ μορφὴν νεάνιδος θαυμασίας καλλονῆς.

Ἡ κόρη ἦτο μόλις δεκαεννέα ἐτῶν, καὶ, μολονότι ὁ τοῦ θανάτου ἄγγελος εἶχεν ἤδη φυλλορρήσει ἐπὶ τοῦ μετώπου της, τὰ ὠχρότερα ἴα τοῦ στέμματός του, μολονότι τὰ χείλη της εἶχον τὴν λευκότητα καὶ στιλπνότητα τοῦ μαρμάρου, μολονότι αἱ παρειαί της ἕνεκα μακρᾶς ἀσθενείας εἶχον βαθέως κοιλωθῆ, καὶ ὅμως ἐάν τις ἔβλεπεν αὐτὴν οὕτω θὰ κατελαμβάνετο ὑπὸ θαυμασμοῦ.

Τὰ σεραφεὶμ ἄτινα ἔμελλον νὰ τὴν λάβωσιν καὶ φέρωσιν αὐτὴν ὑπὸ τὰς πτέρυγάς των, δὲν θὰ εἶχον βεβαίως ξανθοτέρους βοστρύχους. Αἱ οὐράνιαι σφαῖραι, εἰς ἃς ἔμελλον νὰ τὴν ὁδηγήσωσι, δὲν θὰ εἶχον σάπφειρον γλυκύτερον τοῦ σαπφείρου τῶν ὀφθαλμῶν της!

Ἦτο ὡραία ἐνὶ λόγῳ, ὡς τὰ μικρὰ παιδία εἰς τὰ ὁποῖα ὁ θάνατος δίδει οὐρανίαν καλλονὴν, ὡς ἀνταύγειάν τινα μελλούσης ζωῆς ἣν ὑπόσχεται αὐτοῖς, ἢ ὡς ἀποζημιώσιν τινα τῶν ἐπιγείων ἡμερῶν ἃς ἀφαιρεῖ αὐτοῖς.

Ὁ ἰατρὸς ἔστη πρὸς στιγμὴν γοητευθεὶς ἀπὸ τῆς ἀκτινοβόλου ὡραιότητος τῆς ἀσθενοῦς, εἶτα ἀκούσας τοὺς λυγμοὺς τοῦ υἱοῦ του, διηυθύνθη πρὸς τὴν νεάνιδα, παρετήρησεν αὐτὴν ἀσκαρδαμυκτὶ, ἔλαβε τὴν χεῖρά της, καὶ μηχανικῶς ἠρίθμησε τὰς πάλσεις τοῦ σφυγμοῦ.

Δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ τὴν παρατηρήσῃ περισσότερον· ὁ θάνατος ἦτο ἐπὶ τοῦ μετώπου της· ὁ θάνατος ἐπλανᾶτο προδήλως περὶ αὐτὴν, καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν περιέμενεν ἢ τὴν ἄφιξιν τοῦ νεανίου ὅπως ἠπιώτερον παραλάβῃ τὸ θῦμά του.

«Φίλτατέ μοι πάτερ! ἀνέκραξεν ὁ νεανίας διὰ φωνῆς συγκεκινημένης, εἶναι αὐτὴ, εἶναι ἡ Σωσάννα, ἡ ἀπὸ τριῶν ἐτῶν μνηστὴ μου! Ἡ μνηστή μου, ἀκούεις; καὶ ὄχι ἡ σύζυγός μου! Σῶσον αὐτήν!»

Εἶτα ἀνεγερθεὶς διὰ μιᾶς καὶ περιπτυσσόμενος τὸν τράχηλον τοῦ ἰατροῦ, ἀναγκάζων αὐτὸν οὕτως νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν ὅπως δυνηθῇ ἐπὶ τέλους ν' ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τὴν περὶ ζωῆς ἢ θανάτου ἀγγελίαν,

—Ἄκουσόν με, εἶπε διὰ τόνου φωνῆς ἀπελπιστικῆς, σῶσον αὐτὴν ἢ φόνευσόν με! Λάβε ὀπίσω ἣν μοὶ ἔδωκες ζωήν! Εἰς τί θὰ μὲ χρησιμεύσῃ ἡ ζωὴ ἄνευ αὐτῆς;

Ὁ πατὴρ ἔσεισε θλιβερῶς τὴν κεφαλὴν, ὡς μὴ προσέξας δῆθεν εἰς τὸν ἄπειρον ἐκεῖνον ἐγωϊσμὸν τοῦ ἐρῶντος ὅστις θὰ ἐθυσίαζε τὴν γῆν ἅπασαν ὑπὲρ τῆς ἐρωμένης γυναικός.

Ὁ Λουκιανὸς ἔβαλε κραυγὴν τρόμου παρατηρήσας αἴφνης σκυθρωπάζων ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ κατηφὲς ἤδη τοῦ ἰατροῦ πρόσωπον.

—Σωσάννα! Σωσάννα! ἀνέκραξε διὰ φωνῆς γοερᾶς προχωρήσας ἐκ νέου πρὸς τὴν νεάνιδα, ἥτις ὡσεὶ ἀναζωογονηθεῖσα εἰς τοὺς λόγους του, ἔστρεψεν ἠπίως τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἡμιήνοιξε τοὺς ὡραίους γλαυκοὺς ὀφθαλμούς της. «Λουκιανέ! ἐπανέλαβε διὰ φωνῆς τόσῳ γλυκείας, ὡς ἡ πνοὴ αὔρας ἐπιψαύουσα λύρας τινὸς χορδάς.

Ὁ ἰατρὸς εἴτε διότι ἡ λαλιὰ τῆς νεάνιδος ἦν αὐτῷ γνωστὴ, εἴτε διότι οἱ τελευταῖοι ἦχοι τῆς φωνῆς τῶν θνησκόντων εἰσὶν ἰδίως συμπαθητικοὶ, ὁ ἰατρὸς, λέγομεν, ἐρρίγησεν εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνην ὡς εἶχε ῥιγήσει ὅτε εἰσῆλθε τὸ πρῶτον εἰς τὸ δωμάτιον.

«Λουκιανέ!... ἐπανέλαβεν ἡ ψυχορραγοῦσα, τὴν χεῖρά σου... σὲ περιέμενον διὰ ν' ἀποθάνω.

— Σωσάννα! Σωσάννα! ἐπανελάμβανεν ὁ νεανίας, διὰ φωνῆς ἐπίσης ἐσβεσμένης ὡς ἐκ τῶν ἀποπνιγόντων αὐτὴν δακρύων.

«Εἶναι ὁ πατήρ σου!» ἐξηκολούθησεν ἡ νεᾶνις μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς, ὥστε μόλις ἠκούετο.

Καὶ, ἀτενίζουσα τὸν ἰατρὸν διὰ τῶν ἀγγελικῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν, τῷ ἔτεινε τὴν ἄλλην χεῖρα.

Ὁ ἰατρὸς ἔφερε τὴν χεῖρα ἐκείνην εἰς τὰ χείλη του, τὴν ἠσπάσθη τρυφερῶς, καὶ τὴν κατέβρεξε διὰ θερμῶν δακρύων.

«Οὕτω, εἶπεν ἡ Σωσάννα παρατηροῦσα ἐναλλὰξ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν νεανίαν, οὕτω ἐπεθύμησα ν' ἀποθάνω, ἀγαπωμένη παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ συγχωρουμένη παρὰ τοῦ πατρός.

— Προσφιλής μου θύγατερ, ἀνέκραξεν ὁ ἰατρὸς μὴ δυνηθεὶς νὰ κρατήσῃ τοὺς λυγμούς του.

— Σωσάννα! Σωσάννα! ἀνέκραξε διὰ φωνῆς γοερᾶς ὁ νεανίας, ἐὰν ἀποθάνῃς, θ' ἀποθάνω!»

Ἀλλ' ἡ Σωσάννα δὲν ἤκουσε τὸν νεανίαν.

Οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν ὡς δύο ἴα εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τῆς σελήνης.

Ἡ τελευταία αὐτῆς ἐρωτικὴ λέξις διῆλθε μετὰ ψιθυρισμοῦ τὰ χείλη της ὡς ἑσπερία αὔρα ἐπὶ λειμῶνος κρίνων, καθόσον ἐψιθύρισε μᾶλλον ἢ εἶπε «Σὲ ἀγαπῶ!» καὶ τὸ πᾶν ἐτελείωσε.

Ὅτε ὁ νεανίας ἔσπευσε πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἔλαβε εἰς τὰς ἀγκάλας του ὡς ἵνα οὕτω συνδεδεμένων ἀμφοτέρων μὴ δυνηθῇ ὁ θάνατος νὰ λάβῃ τὸν ἕνα ἄνευ τοῦ ἄλλου, δὲν ἐνηγαλίσθη εἰμὴ τὸ παρθενικὸν σῶμα τῆς νεάνιδος. Ἡ ψυχή της εἶχεν ἤδη πετάξει εἰς τὰς λαμπρὰς νεφέλας! Τὰ σεραφεὶμ τῶν οὐρανίων φαλάγγων ἠρίθμουν ἤδη μίαν ἔτι ἀδελφήν.

Δὲν ἠννόησε τὴν καταπληκτικὴν ταχύτητα τῆς ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον μεταβάσεως! Ἐνόμισεν αὐτὴν διατελοῦσαν εἰς νευρικήν τινα κρίσιν, λειπόθυμον, ὡς πολλάκις εἶχεν ἰδεῖ αὐτήν. Ἐπλησίασε τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸ πρόσωπόν της, λέγων αὐτῇ μετὰ φωνῆς ἀπελπιστικῆς.

«Σωσάννα! σὲ ἀγαπῶ! ἄκουσόν με! Σωσάννα! σὲ ἀγαπῶ! ἰδέ με!» Ἀλλὰ βλέπων τὴν ἀκινησίαν τοῦ προσώπου τῆς νεάνιδος, ἐστράφη πρὸς τὸν Κ. δε Μαιζονὲβ, καὶ παρατηρῶν αὐτὸν περιδεῶς,

—Διατί λοιπὸν δὲν μοὶ ἀποκρίνεται; τὸν ἠρώτησε.

— Λουκιανέ! πτωχόν μου τέκνον! θάρρος!

ἀπεκρίθη ὁ ἰατρὸς πλησιάζων τὸν υἱόν του, καὶ τείνων αὐτῷ τὰς ἀγκάλας του.

Ὁ νεανίας δὲν ἠννόησεν ὅτι ὁ πατήρ του ἀνοίγων αὐτῷ τὰς ἀγκάλας του, τῷ προσέφερε καταφύγιον εἰς τὴν λύπην του· ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν ὀφθαλμοὺς πεπλανημένους καὶ εἶπεν αὐτῷ διὰ φωνῆς γοερᾶς·

—Δὲν ἀπέθανε, δὲν ἔχει οὕτω; θὰ τὴν σώσῃς, πάτερ; Δὲν ἀπέθανεν, ἐξηκολούθησεν ἐπαναφέρων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς νεάνιδος, ἀφοῦ ἐγὼ ζῶ! Τί ἔχει λοιπόν; Διατί δὲν ἀποκρίνεται;

— Λουκιανὲ, ὑπέλαβεν ὁ ἰατρὸς κρατῶν τὰ δάκρυά του, Λουκιανὲ, ἀγαπητέ μοι υἱὲ, θάρρος! Ὅ,τι συμβῇ, ἔσο ἀνήρ! Αἱ βουλαὶ τοῦ θεοῦ εἰσὶν ἀνεξερεύνητοι».

Ὁ δυστυχὴς νεανίας οὐδὲν ἤκουσε ἀπὸ τὰς λέξεις ταύτας.

Ἐδράξατο σπασμωδικῶς τῆς κεφαλῆς τῆς νεάνιδος, τὴν ἔθλιψεν ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς· ἀλλ' ἐρρίγησεν ὅλος ὡς ὑπὸ πυρετοῦ, θέτων τὰ χείλη του ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου μετώπου καὶ ἄπνου πτώματος τῆς Σωσάννης.

Ψυχρὸς ἰδρὼς κατέβρεξε τὸ πρόσωπόν του. Ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ, ἐκπληχθεὶς ἐκ τῆς ὠχρότητός του, ἥρπασε βιαίως τὸν βραχίονά του ὅπως τὸν ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς, ἥτις ἠδύνατο ν' ἀποβῇ θανατηφόρος.

Ἀλλ' οὗτος ἔσφιγξε τὸ πτῶμα τῆς νεάνιδος μετὰ τοσαύτης ἰσχύος, ὥστε ὁ ἰατρὸς δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν ἀποχωρίσῃ.

Αἴφνης ἀπὸ τὰ φλογερὰ φιλήματα δι' ὧν ὁ Λουκιανὸς ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπον τῆς Σωσάννης, τὰ βλέφαρα ἠνοίχθησαν καὶ αὖθις καὶ ὁ σάπφειρος τῶν ὀφθαλμῶν της ἀνεφάνη.

—Ζῇ, πάτερ! Μὲ παρατηρεῖ! ἀνέκραξεν ὁ δυστυχὴς ἐραστής.

Ἀλλ' ὠπισθοδρόμησεν ἔντρομος, καὶ ἔπεσεν ἀναίσθητος εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός του, βλέπων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς νεάνιδος ἀκινήτους, ἄνευ ἀκτίνων, ἄνευ φωτὸς, ἄνευ βλεμμάτων, ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἐξ ὑέλου, ἢ ἐκ κηροῦ.

—Ἂς τὸν ἐκβάλωμεν γρήγορα ἐντεῦθεν! εἶπεν ὁ Κ. δὲ Μαιζονὲβ εἰς τὴν νοσοκόμον καὶ τὴν θυρωρὸν αἵτινες εἶχον ἀναβῇ.

Βοηθούμενος ὑπὸ τῶν δύο γυναικῶν μετέφερε τὸν υἱόν του εἰς τὴν ἄμαξαν, καὶ ἀνεχώρησαν ἐν σπουδῇ διὰ τὴν ὁδὸν Πονθιὲ, ὅπου ἔκειτο ἡ οἰκία ἐν ᾗ κατῴκει ὁ ἰατρός.

(ἀκολουθεῖ)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΚΩΜΩΔΙΑΙ.

Ἡ κόρη τοῦ παντοπώλου. — Ὁ λοχαγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς. — Γαμβροῦ πολιορκία. — Γάμος ἕνεκα βροχῆς. — Ἡ ἑορτὴ τῆς μάμμης. — Πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Ἡ σύζυγος τοῦ Λουλουδάκη.

(Ἀθήνησι, 1871. — Τύποις Καναριώτη καὶ Γρυπάρη 8ον — Δρ. 6).

Ὁ ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ γνωστὸς κύριος Ἄγγελος Βλάχος, ἐξέδοτο ἀρτίως συλλογὴν κωμῳδιῶν, τῶν μὲν πρωτοτύπων τῶν δὲ κατὰ τὸ γαλλικὸν διασκευασθεισῶν, προτάξας ἐν εἴδει προλόγου ἐμβριθεῖς περὶ κωμῳδίας κρίσεις ἐν αἷς ἐκδηλοῦνται αἱ βαθεῖαι τοῦ ἀνδρὸς γνώσεις περὶ τοῦ ἀντικειμένου οὗτινος ἐπελήφθη.

Καὶ ὄντως, τὸ συγγράφειν κωμῳδίαν καλὴν εἶναι καθ' ἡμᾶς τὸ δυσχερέστερον ἔργον, πρὸ πάντων ἐν κοινωνίᾳ περιωρισμένῃ οἵα ἡ Ἀθηναϊκὴ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ὡς διατελοῦσα εἰσέτι ἐν τῇ νηπιακῇ ἡλικίᾳ καθ' ἣν αἱ ἀρεταὶ καὶ αἱ κακίαι δὲν ἐξεδηλώθησαν ἀρκούτως ὅπως ἐφελκύσωσι τὴν προσοχὴν τοῦ φιλοσόφου. Ἀρεταὶ καὶ κακίαι ἐν Ἑλλάδι διατελοῦσιν εἰσέτι ἐν συγκεχυμένῃ καταστάσει καὶ οὔτε οἱ μὲν οὔτε οἱ δὲ προσέλαβον τὸν μόνιμον καὶ ἐθνικὸν χαρακτῆρα τὸν διεγείροντα τὸν ἔπαινον ἢ τὸν ψόγον τοῦ ἠθικολόγου. Μονομερεῖς τινες πράξεις, διελείποντά τινα ἐπεισόδια, ἀτομικά τινα πάθη, ποῦ καί που τινὰ παρατράγωδα δὲν παριστῶσι τὴν εἰκόνα μιᾶς κοινωνίας ὁλοκλήρου. Ἐν ἔθνεσι ὡς καὶ ἐν ἀτόμοις, μόνον ἡ ἀνδρικὴ ἡλικία παρέχει τὸ ἐνδόσιμον εἰς σπουδαίας, ὀρθὰς καὶ ἀκριβεῖς μελέτας.

Ἐν τούτοις, ὁ κύριος Ἄγγελος Βλάχος τοιούτου δυσχεροῦς ἀψάμενος ἔργου ἔφερεν αὐτὸ εἰς αἴσιον πέρας· διότι πρὶν ἢ ἀναχθῇ εἰς τὸ κινδυνῶδες πέλαγος ἐβολιδοσκόπησεν αὐτὸ ἐπισταμένως καὶ ἀπέφυγε τὰς ὑφάλους ἐκείνας ἐφ ὧν διέκρινε τὰ ναυάγια τῶν πρὸ αὐτοῦ διαπλευσάντων.

Ὁ κύριος Βλάχος ἔγραψε κωμῳδίας διὰ τὴν Ἑλλάδα οἵα ὑπάρχει σήμερον καὶ οἵα θὰ ὑπάρξῃ ἐφ' ἱκανὰ εἰσέτι ἔτη, καθόσον τὰ ἔθνη καὶ αἱ κοινωνίαι ἀναπλάσσονται διὰ τῶν αἰώνων καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ἐνιαυτῶν ὡς τὰ ἄτομα. Ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν κοινωνίαν ἢ μᾶλλον τὰς κακίας τῆς κοινωνίας αἵτινες ἔχρηζον διακωμῳδήσεως καὶ αὐτὰς διεκωμῴδησε μετὰ θαυμασίας ψυχολογικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐμπειρίας, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰ σχετικὰ τοῦ κακοῦ αἴτια, ὡς ὁ εἰδήμων παθολόγος ἐξετάζει πρὶν ἢ προβῇ εἰς τὰ τῆς θεραπείας μέσα, τὴν φύσιν, τὸ εἶδος, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὰς τάσεις τοῦ ἀσθενοῦς.

Φυσικὰ καὶ ἀναπόδραστα τῶν ἀρτιγεννῶν κοινωνιῶν ἐλαττώματά εἰσιν ἀναμφιλέκτως ἡ κενοδοξία, ἡ ἔπαρσις, ἡ πλαστὴ ἐπίδειξις, δὸς δ' εἰπεῖν, παρὰ τῷ ὑμετέρῳ γυναικείῳ φύλῳ ἰδίως, ὁ ῥωμαντισμός. Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τεχνηέντως καὶ φυσικώτατα σατυρίζονται ἐν ταῖς κωμῳδίαις, *Ἡ κόρη τοῦ παντοπόλου*, *Ὁ λοχαγὸς τῆς Ἐθνοφυλακῆς*, *Γαμβροῦ πολιορκία* καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κατὰ τὸ Γαλλικὸν διασκευασθείσῃ *Πρὸς τὸ θεαθῆναι*, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι ὁ κύριος Βλάχος ἀναχωρεῖ ἐκ σταθερῶν ἀρχῶν ἔν τε τοῖς πρωτοτύποις ἔργοις καὶ ταῖς μεταφράσεσιν αὐτοῦ.

Ἐξ ἄλλου, δεξίως ἀποφυγὼν ὁ συγγραφεὺς τὴν τοῦ παρωχημένου συρμοῦ πολιτικὴν σάτυραν καὶ τὴν ἀξιόμεμπτον καὶ ἄσκοπον μιμικὴν ἐρατογραφίαν ἥτις πρωτεύει ἐν ταῖς Γαλλικαῖς κωμῳδίαις τῶν νεωτέρων χρόνων, ἠκολούθησεν ὁδὸν τραχυτέραν ἀλλ' εἰς ἀγαθὸν ἀπολήγουσαν σημεῖον, ἤτοι τὴν διακωμῴδησιν παθῶν καὶ χαρακτήρων. Κατὰ πόσον δὲ ὁ κύριος Βλάχος ἐπέτυχε μαρτυροῦσιν οἱ ἀλλεπάλληλοι ἐν τοῖς Βουτσιναίοις καὶ Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσι ἆθλοι του, ἡ ἐν τοῖς θεάτροις Ἀθηνῶν, Σύρου καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐνθουσιώδης τῶν ἔργων του ὑποδοχὴ καὶ ἡ ὑπόληψις ἧς ἀπολαμβάνει παρὰ τῷ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος φιλολογικῷ κόσμῳ. Συγχαίροντες ἀπὸ καρδίας τὸν ἐστεμμένον ποιητὴν, εὐχόμεθα ἵνα τὰ δόκιμα αὐτοῦ ἔργα χρησιμεύσωσιν ὡς ὑπογραμμὸς εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν νέους τοὺς περὶ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς φιλολογίας ἀσχολουμένους, γνωρίζομεν, ἐκφράζοντες τὴν εὐχὴν ταύτην ὅτι τινες ἔχοντες τὴν οἴησιν ὅτι ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν κωμῳδοποιοὶ θὰ μορφάσωσιν, ἀλλ' ἀφίνομεν εἰς τὸν μέγαν διδάσκαλον, τὸν χρόνον, νὰ πείσῃ αὐτοὺς περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν λόγων μας.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΓΑΛΩΝ.

Μετά τινας ἡμέρας, λέγει ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερὶς «Τὰ Ἡμερήσια Νέα» θέλει λάβει χώραν ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου πρωτοφανὴς Ἔκθεσις Γαλῶν ἧς ἡ ἐπιτυχία προοιωνίζεται βεβαία, νέα θέλγητρα καὶ λαμπρότητα ἐπιπροσθέτουσα εἰς τὸ νεοφανὲς τοῦτου θέαμα.

Ἅπαντα τὰ εἴδη τῆς τῶν γαλῶν φυλῆς ἀντιπροσωπευθήσονται κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐν τῇ ἐκθέσει· εἰσὶ δὲ τὰ ζωηρότερα, εὐγενέστερα καὶ πρώτιστα. Ἑκατὸν ἑξήκοντα κλωβία περιέχουσι τὰ ὡραιότερα καὶ περιεργότερα δείγματα τῆς τάξεως ταύτης τῶν ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν ἐνδιαιτωμένων σαρκοβόρων.

Πολλαὶ ἄγριαι γαλαὶ τῆς Σκωτίας, συλληφθεῖσαι διὰ παγίδων καὶ ἀποσταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ Δουκὸς τῆς Σουδερλάνδης, ὡς καὶ δύω ὁμοειδῆ ζῶα, ἀποσταλέντα ὑπὸ τοῦ Κ. Βουκλὰνδ, παρίστανται ἐν αὐτῇ.

Ἡ ἀξιότιμος Κ. Γρεὺ λίαν συντελεῖ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς ἐκθέσεως ταύτης διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐν αὐτῇ γαλῆς Περσίδος σπανίας ὡραιότητος καὶ ἐπισήμου καταγωγῆς. Τὸ εὐγενὲς τοῦτο ὑποκείμενον φέρει ἐπικρεμαμένην ἐκ τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ θήκην περίεργον, ὡς μητρῶον, ἐν ᾗ ὑπάρχει σημείωσις τῆς γενεαλογίας αὐτοῦ.

Γαλαὶ τῆς Βελούρης, Ἀσιατικῆς Τουρκίας, Ἀγκύρας, Χαλεπίου, Κωνσταντινουπόλεως κτλ. ὡς φίλαι συναντῶνται ἐν τῇ Ἐκθέσει ταύτῃ, διακρινόμεναι ἅπασαι ἐπὶ σπανίᾳ ποικιλίᾳ καὶ ἐπὶ κομψότητι τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν.

Ἐνταῦθα ἐπιδειχθήσονται πρὸς τούτοις γαλαὶ τῆς Θηβαΐδος καὶ γαλῆ τις τοῦ Σιάμ, ἣν λέγουσιν ἀπρόσιτον καὶ λίαν σπανίαν.

Ἡ λαίδυ Λουββὸκ ἀπέστειλεν ἐν τῷ Κρυ-

σταλλίνῳ παλατίῳ ὡραῖον πλάσμα ἐκ τῆς φυλῆς Βιζαάμ, μετὰ λευκῶν μακρῶν τριχῶν, χρυσίζοντας ὀφθαλμούς, ὅπερ ἔσται τὸ θαυμαστότερον τῆς ἐκθέσεως ἀντικείμενον.

Πολλαὶ ἄλλαι περίεργοι γαλαί, ἃς οὐδέποτε εἶδεν ἡ Εὐρώπη, ἄνευ οὐρῶν, ξανθόχροοι, ποικιλόχροοι καὶ ἐν γένει εἰπεῖν ἅπασαι αἱ φυλαὶ τῶν γαλῶν τῆς γῆς παρασταθήσονται ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ.

Πολλαὶ τούτων ἔλαβον ἀκαταλόγιστον ἀνάπτυξιν· οὕτω δὲ τινὲς ζυγίζουσι 20 ἕως 25 λίτρας.

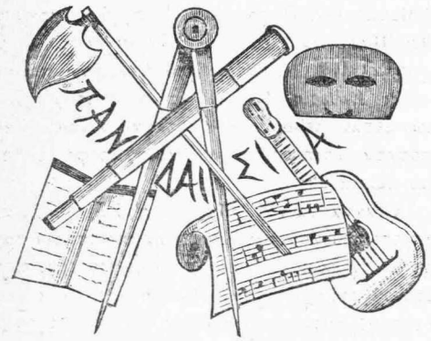

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

Ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου καθηγητὴς τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου Ζέγκερ ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ὑπερεβδομηκοντούτης,

*** Ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ἐν Καϊνιγσβέργῃ ὁ ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ καθηγητὴς Ὑβέρβεγ, συγγραφεὺς τοῦ δοκιμωτέρου ἐγχειριδίου τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, ἐκδότης καὶ μεταφραστὴς τῆς Ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, συγγραφεὺς πολυτίμου πονήματος περὶ τῆς χρονολογικῆς τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων τάξεως, καὶ ἄλλων ἔργων.

*** Ὁ περικλεὴς ἱστοριογράφος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος Γεώργιος Γρότε ἐτελεύτησεν ἐν Λονδίνῳ τῇ πρωΐᾳ τῇ 6]18 Ἰουνίου μετὰ μακρὰν καὶ ὀξεῖαν νόσον. Ἡ ὑπ' αὐτοῦ συγραφεῖσα δωδεκάτομος ἱστορία τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ὡς γνωστὸν τοῖς πᾶσιν, ἐν τῶν λαμπροτάτων μνημείων τῆς ἱστορικῆς τέχνης τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, εἶναι ἡ καλλιτέρα ἱστορία τῶν ἀρχαίων. Ὁ Γρότε (γεννηθεὶς τῷ 1794) κατήγετο ἐκ Γερμανῶν· ἑκκαιδεκαέτης τὴν ἡλικίαν εἰσῆλθεν εἰς τὸ τραπεζικὸν κατάστημα τοῦ πατρός του, ὑπὸ ἀκατασχέτου ὅμως ἐμφορούμενος φιλομαθείας, ἀπεχαιρέτισε ταχέως τὸν Ἐμπολαῖον Ἑρμῆν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γραμματολογίας τῶν Ἑλλήνων. Ἀπὸ τοῦ 1823 ἤρξατο συγγράφων τὴν ἱστορίαν, ἥτις ἔμελε ν' ἀποθανατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι τοῦ 1841 ὁ Γρότε ἦτο ἀντιπρόσωπος τοῦ Λονδίνου ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ, ὅπου διέπρεψεν ἐπὶ ἄκρα ἐλευθεροφροσύνῃ, συνηγορήσας πάντοτε ὑπὲρ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ ἀνταγωνισθεὶς μετὰ θάρρους πρὸς τὰς μισελευθέρους ἐνεργείας τῶν συντηρητικῶν. Ἐγκαταλιπὼν τῷ 1841 τὸ Κοινοβούλιον, ὁ Γρότε ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς ἱστορίας του, ἧς ὁ πρῶτος μὲν τόμος ἐξεδόθη τῷ 1846, ὁ δὲ τελευταῖος καὶ δωδέκατος τῷ 1855. Τὸ ἀριστούργημα τοῦτο ἀπέσπασε τὸν θαυμασμὸν τῶν λογίων ἀνδρῶν· ἐν Γερμανίᾳ μετεφράσθη ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Μέϊονερ βραδύτερον δὲ μεθηρμηνεύθη καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν ὑπὸ τοῦ Κ. Σαδού. Ἅμα περατωθείσης τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἀδάμαστος φιλοπονία τοῦ Γρότε ἐστράφη εἰς ἕτερον κλάδον τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Τῷ 1865 ἐξέδοτο τρίτομον συγγραφὴν περὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων τοῦ Σωκράτους, ἠσχολεῖτο δὲ περὶ τὴν συγγραφὴν παραπλησίου ἔργου περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτε ὁ ἀπηνὴς θάνατος κατέστρεψε τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ὕπαρξιν. Ὁ Γρότε ἦτο ἀντιγραμματεὺς τοῦ ἐν Λονδίνῳ Πανεπιστημίου· ἐπὶ τῷ ἐπιτίμῳ δὲ τούτῳ ἀξιώματι τοσοῦτον ἐνηβρύνετο ὥστε, ὁπότε ὁ Κ. Γλάδστων προέτεινε αὐτῷ τίτλον εὐγενείας ὅπως εἰσαχθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, ὁ ἔνθερμος οὗτος λάτρις τοῦ πολιτεύματος τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀπεποιήθη τὸν τίτλον εἰπὼν ὅτι ἐπεθύμει νὰ διατελῇ ἁπλοῦς μᾶλλον πολίτης ἢ ἀργὸν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Ὁμοτίμων. Ἐν τῷ ἰδιωτικῷ αὐτοῦ βίῳ ὁ Γρότε ἦτο καθ' ὑπερβολὴν φιλόφρων καὶ ἀζιέραστος· καταλείπει χήραν, διακρινομένην ἐπὶ συγγραφικῇ ἱκανότητι, ἀλλ' οὐδὲν τέκνον. «Ὁ κάλλιστος γόνος τοιούτου ἀνδρὸς (ἐπάγει ὁ «Χρόνος») εἶναι αὐτὰ τὰ συγγράμματα, δι' ὧν τὸ ὄνομα τοῦ Γεωργίου Γρότε θὰ μένῃ, ἐφ' ὅσον σώζεται ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα.»

*** Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδίδεται ἀπό τινος χρόνου ὑπὸ τῆς εὐπαιδεύτου κυρίας Αἰμιλίας Κτενᾶ Λεοντιάδος γυναικεῖον ἀξιόλογον περιοδικὸν σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐρυδίκη». Λαβόντες τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα αὐτοῦ τεύχη, κατελήφθημεν ὑπ' ἀμέτρου ἀγαλλιάσεως καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανείας, βλέποντες ὅτι τὸ γυναικεῖον φῦλον, ἐν τῇ δούλῃ μάλιστα Ἑλλάδι, ὀργᾶ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, προσόντων ἀπαραιτήτων εἰς τὴν τῶν κοινωνιῶν ὀλβιότητα. Ἀπονέμοντες δικαίους εἰς τὴν κυρίαν Ἀμαλίαν Κτενᾶ Λεοντιάδα ἐπαίνους, εὐχόμεθα ἵνα τὸ ἔργον οὗ ἐπελάβετο τύχῃ γενικῆς ἐνθαρρύνσεως καὶ ἀπείρων θιασωτῶν καὶ μιμητῶν.

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

— Νέα μεταλλεῖα ἀδαμάντων, ἐκτάκτου πλούτου ἀνεκαλύφθησαν ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς κτήσεσι, τῆς ἀρκτώας Ἀφρικῆς· ἐνδιαφέρουσαί τινες πληροφορίαι περιεχόμεναι ἐν ἐπιστολῇ τινι ἐκ τοῦ Εὐέλπιδος Ἀκρωτηρίου πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς Pal Mall Cazette φέρουσι τὰ ἑξῆς.

« Ὁ Κος C... διευθυντὴς μιᾶς τῶν ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ τραπεζῶν μας ἔλαβεν ἔκ τινος μεταλλευτοῦ ἐξαίσιόν τινα ἀδάμαντα, ὅπως τὸν καταθέσῃ ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ἑταιρίας.

Ὁ ἀδάμας οὗτος εἶναι ἐκ τῶν πλέον ἐκτάκτων 95 καράτια, ὅσον καὶ τὸ Κὸχ—ἶ—Νοὺρ λέγουσι δὲ ὅτι εἶναι ἐντελὴς καὶ ἀξίζει 700,800—1, 000,000 φρ. εὑρέθη δὲ ὑπὸ λίθον τινα παρ' εὐτελοῦς τινος ἐργάτου ὀνομαζομένου Φόστερ.

Ἔχει μέγεθος καρύου, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τὸ σχῆμα καὶ παριστᾷ ὀκτάεδρον σχεδὸν τακτικὸν ἔχον γωνίας στρογγύλας.

Εἶναι ἐντελοῦς καθαριότητος καὶ διαφανέστατος, ἄνευ κηλίδος ἢ ἐλαττώματος, τὸ δὲ χρῶμα του ἀποκλίνει ὀλίγον πρὸς τὸ κίτρινον.

Τὰ ἀδαμαντουργεῖα ταῦτα ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα δεκέμβριον.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ.

Ἐξεδόθη ἀρτίως ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ τυπογραφείου» βιβλίον πολλοῦ λόγου ἄξιον: «ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» ἤτοι ἡ «Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1868 καὶ 1869».

Ἡ «στατιστικὴ τῆς Ἑλλάδος» εἶνε ἔργον τοῦ φιλοπόνου καὶ ἑνὸς ἐκ τῶν δοκιμωτέρων τῶν ἐν τῇ κεντρικῇ ὑπηρεσίᾳ ὑπαλλήλων, τοῦ τμηματάρχου καὶ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου τῆς δημοσίας οἰκονομίας κ. Ἀλεξάνδρου Μανσόλα.

Ἡ ἀνὰ χεῖρας ἐργασία εἶνε μεθοδικώτατα διεσκευασμένη, καὶ τελειοτέραν τῆς ὁποίας δὲν δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ οὔτε μεταξὺ τῶν καλλιτέρων εὐρωπαϊκῶν γραφείων. Διήρηται αὕτη χωριστὰ κατὰ τὸ ἔτος 1868 καὶ 1869. καὶ ἐκτίθεται διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων πινάκων, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί, κατὰ νομοὺς, ἐπαρχίας καὶ δήμους ἐφ' ὅλον τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον.

Ἐν τῇ στατιστικῇ τοῦ 1868 καὶ 1869 παρατηρεῖ τις, ὡς ἐν κατόπτρῳ πάσας τὰς ἐπιγενομένας μεταβολὰς ἐν τῇ ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ, οἷον γεννήσεις γάμους καὶ ἀποβιώσεις ἐν τοῖς παρελθοῦσιν ἔτεσι 1868 καὶ 1869.

Καὶ πρῶτον ἐν μὲν τῇ «εἰσαγωγῇ» διείληπται συλλήβδην περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, εἶτα δὲ ἐν ἑπομένῳ «Κεφαλαίῳ Β'» περὶ τῶν γάμων, ἤτοι περὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεώς των πρὸς τὸν πληθυσμόν, ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν κατάστασιν, περὶ τῆς ἡλικίας τῶν εἰς γάμου κοινωνίαν συνελθόντων, καὶ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν κατὰ μῆνα.

Ἐν δὲ «Κεφαλαίῳ Γ'» ἐκτίθενται τὰ περὶ «Γεννήσεων» ἐν ὅλῳ, κατὰ σχέσιν πρὸς τὸν πληθυσμόν, κατὰ φύλον, τὰ νόθα τέκνα, τὰ νεκροτόκια, καὶ αἱ κατὰ μῆνα γεννήσεις καὶ συλλήψεις.

Καὶ τέλος ἐν «Κεφαλαίῳ Δ'» περὶ τῶν ἀποβιώσεων ὑπὸ τὰς αὐτὰς ὡς ἀνωτέρω κατηγορίας.

Οἱ εἰδικοὶ πίνακες τοῦ 1868 καὶ 1869 ἐκθέτουσιν ἀκριβέστατα καὶ λίαν εὐκρινῶς (ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί) τάς τε γεννήσεις, τοὺς γάμους καὶ τὰς ἀποβιώσεις ἐξ ἑκατέρου τοῦ φίλου ἐν τοῖς ἔτεσι 1868 καὶ 1869 κατὰ νομοὺς, ἐπαρχίας καὶ δήμους. Ἐκ τούτων δὲ προκύπτει αὔξησις εἰς μὲν τὰς γεννήσεις τοῦ 1869 πρὸς τὸ 1868 κατὰ 17,412 ψυχὰς, τῶν δὲ γάμων εἰς 833 καὶ εἰς ἀποβιώσεις ἐκ ψυχῶν μόλις 117.

Καὶ δὲν εἶνε μὲν πολλὴ ἡ ἐπὶ πλέον διαφορὰ τῶν γεννήσεων, ὡς ἐκ διαφόρων σπουδαίων αἰτιῶν, ἃς ἐκτίθησιν ὁ Κ. Μανσόλας, εἶναι ὅμως πολλὰ μεγάλη ἡ τῶν γάμων, ἀνωτέρα, κατὰ σύγκρισιν, ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν, ἡ δὲ τῶν ἀποβιώσεων, ἐξ 117 μόνον, εἶνε, εὐτυχῶς, λίαν μικρὰ, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει προδήλως ὅτι

πολλὰ περιστατικὰ συντρέχουσι πρὸς εὐζωΐαν καὶ εὐημερίαν τῶν κατοίκων ὅπως ἡ θνησιμότης ὁσημέραι ἐλαττοῦται καὶ παρουσιάζεται ὑποδεεστέρα τῶν γεννήσεων.

*** Ἡ δεκαετὴς ἀπαρίθμησις τοῦ πληθυσμοῦ ἐγένετο ἐν ὅλῳ τῷ Ἡνωμένῳ Βασιλείῳ. Ἐβεβαιώθησαν 31,463,480 κάτοικοι τῶν ὁποίων: 22.704,108 διὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν χώραν τῆς Galles, 5,402,759 διὰ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ 3,358,613 διὰ τὴν Σκωτίαν. Τὰ ποσὰ αὐτὰ παρουσιάζουσιν αὔξησιν ὁλικὴν 2,637,884 κατοίκων διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1861 διατρέξασαν περίοδον. Κατὰ τὴν ἐκκλησιασπικὴν ἔκθεσιν, ἡ Ἰρλανδία ἀριθμεῖ 4,141,933 καθολικοὺς Ῥωμαίους· 683,295 ἐπισκοπικοὺς διαμαρτυρομένους· 558,238 πρεσβυτεριανοὺς καὶ 19,283 διαφόρων δογμάτων.

*** Ὁ ὁλικὴ ἀξία τῶν εἰς τὸν πάπαν ἀποσταλέντων δώρων, ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι του, ὑπολογίζεται εἰς 25,000,000 φργκων. Ἡ βασίλισσα τῆς Βυτεμβέργης (;;) ἔπεμψε 200, 000 φραγκων εἰς χρυσόν. Ἐξ Ἀμερικῆς ὁ πάπας ἔλαβε 50,000 λιρῶν στερλινῶν ἐπίσης εἰς χρυσόν.

ΕΘΝΙΚΑ ΕΡΓΑ.

*** Ὁ φιλογενέστατος Ν. Βερναρδάκης, προσήνεγκεν 100,000 δρ. εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς ὑπολειπομένης ἔτι πλευρᾶς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Μεγίστη ὀφείλεται τιμὴ εἰς ἄνδρα, ὅστις δὲν θεωρεῖ ἀρκετὴν τὴν φιλογένειαν τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ διαγωνίζεται πρὸς αὐτὸν εἰς εὐγενεῖς καὶ μνγαθύμους πράξεις, διὰ τῶν ἰδίων ἀρετῶν ζητῶν νὰ λαμπρύνῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ Α'. Φυλλαδίῳ γρίφου.

Δ ὗς κῶλον α πῶμα θὶν κα κα

Δύσκολον ἀπομαθεῖν κακά.

Καὶ παρὰ τοῦ κυρίου Λ. Δρακοπούλου, ὑποπροξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Βάρνῃ, ἐστάλη ἡμῖν ἐσχάτως ἡ λύσις τοῦ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ Ἰλισσοῦ αἰνίγματος, ἣν προηγουμένως ἐδημοσιεύσαμεν. Ὁ κύριος Δρακόπουλος ὡς πρῶτος ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς λύτης, ἔλαβε τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀμοιβήν.

ΑΙΝΙΓΜΑ

Τὴν ἀνάγκην μου σὺ ἔχεις ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῇς,
Εἶμαι στεναγμὸς τ' ἀνθρώπου, ἡ λαχτάρα του κι' ἐλπίς.
Συλλαβὴν ἂν μ' ἀποκόψῃς κεφαλὴν κατασκευάζεις,
Κι' ὡς κατάδικος ἀμέσως εἰς τὸ τέλος σου τρομάζεις.

Π. Ε. Ι.

Τῷ λύτῃ τοῦ παρόντος αἰνίγματος δωρηθήσεται ἡ λύσις αὐτή.

Μία μικρὰ παρατήρησις.

Κύριός τις, ἢ κύριοί τινες, ἀγνοοῦμεν, οὐχὶ ὅμως ἐκ τῶν συνδρομητῶν μας, ἔχοντες φαίνεται τὴν μυῖαν, ἐταράχθησαν ἐκ τοῦ ἐν τῷ προηγουμέννῳ φυλλαδίῳ καταχωρισθέντος εὐτραπέλου ἀρθριδίου «Ἀνθρώπιναι ταλαιπωρίαι». Καὶ δὴ κατεφέρθησαν ἐναντίον ἡμῶν διὰ δύο ἐφημερίδων ὅτι δῆθεν προσεβάλομεν καὶ ἐσυκοφαντήσαμεν ὡρισμένα πρόσωπα. Παρεκαλέσαμεν τοὺς μυιεγκίκτους αὐτοὺς κυρίους διὰ τῆς ἐν τῷ «Αἰῶνι» καταχωρισθείσης διατριβῆς μας νὰ μᾶς ὑποδείξωσι τὰ προσβληθέντα πρόσωπα καὶ τὰς συκοφαντίας, ἤδη δὲ παρακαλοῦμεν αὐτοὺς ἐὰν δὲν δύνανται ν' ἀπολογηθῶσι *νὰ ἡσυχάσωσι.*

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.